42

FRATRIS IOANNIS NICOLAI DOCTORIS THEOLOGI PARISIENSIS ET APVD PRÆDICATORES PRIMARII REGENTIS

MOLINISTICÆ THESES THOMISTICIS NOTIS EXPVNCTÆ.

QVI Theſim nuper arbitro IOANNE NICOLAI *defenſam, vt & ab ipſo, ut norunt omnes ſcriptam legerit, liquidò comperiet nihil aliud ei fuiſſe propoſitum, niſi vt rudiores quibuſdam præſtigiis ludificaretur. Vnum id ſecutus eſt, ſed duplici via; Primò Molinianis ſenſibus Thomiſticarum vocum larvâ veſtiendis; deinde adverſariorum placitis ſubdolè recenſendis vel palam adulterandis. Hoc conſilio ſic verba ſua concinnauit, vt ſub vario ſenſu dum Thomiſticum oſtentant, Molinianum occultent. Sic aduerſarios impetit, vt Caluinum ſpecie, reuerâ Auguſtinum petat. Nemo hoc in* IOANNE NICOLAI *miretur. Non enim nouum illud, ſed ſolempne ipſius inſtitutum eſt. Sic varijs ante locis, ſic in Facultatis Comitijs, ſic in ſuffragio cenſorio Latinè & Gallicè, vt vtrâque linguâ notior eſſet eius temeritas, euulgato; poſtremò, ſic in theſibus iſtis ſe geſſit, vbique veteratorem egit & vultus mutantem Prothea, quem neſcias quo nodo poſſis aſtringere. At ipſum tamen quàmuis lubricum & volubilem alij tenebunt, & quæ Patribus, quæ S. Thomæ, quæ aduerſarijs affinxit proferent & coarguent. Ego verò illum in ſuis tantùm Theſibus inſequar; & falſa quidem in Auguſtini diſcipulos crimina conferentem refellam; tergiuerſantem verò & Molinam occultè fouentem, apertè detrectantem in lucem extraham ne diutiùs vtroque pede claudicet, & ancipiti perſonâ incautis lectoribus Thomiſta Molinianus illudat. Nihil hic in Ianſenij defenſionem de quinque propoſitionibus expecta. Auguſtini diſcipulos quos ille ſub Ianſeniani nominis inuidiâ inſectatur, ab ipſius calumniis defendi, nulla inuidia eſt.*

Digitized by Google

I.

NICOLAI.

PRiorem Ianſenius à charitate non diſtinguens, & gratiam adoptionis vocans, rationali creaturæ cuilibet innocenti debitam dicit.

CONFVTATIO.

DEbitam dicit non creaturæ merito, ſed ſapientiæ & iuſtitiæ diuinæ quæ id exigit. At tu qui hæc in Ianſenio carpis, etiam homini lapſo deberi gratiam dicis eodem modo quo innocenti Ianſenius. *Etſi*, inquis in ſuffragio cenſorio, *non debet nobis quòd ab illo iuuamur, debet ſibi nihilominus quòd nos iuuat.* IN QVO *alterum iudicas teipſum condemnas.*

II.

NICOLAI.

POſteriorem ille (Ianſenius) velut cœleſtem quamdam atque ineffabilem ſuauitatem in ſolâ ſpiritali delectatione reponit quâ flectatur voluntas; iſte (S. Thomas) in verâ motione præueniente voluntatem.

CONFVTATIO.

DVpliciter fallis aut falleris. Qui gratiam cœleſtem eſſe ſuauitatem volunt, non negant, imò aſſerunt eſſe etiam phyſicam præmotionem. Tu qui multùm in præmotionis voce tibi places, nullam præmotionem niſi Molinianam admittere videris. Præmotionis & prædeterminationis voces bifariam accipi poſſunt; primò ita vt phyſicam motionem ſignificent, quæ phyſicè quidem præueniat, phyſicè influat in conſenſum, niſi voluntas reſiſtat; non tamen conſenſum infallibiliter eliciat. Hanc præmotionem Suarez hanc Molina non grauatè concedant. Et ipſe Annatus in informatione de 5. Propoſitionibus præf. p.55. *Motionem quippe ſeu præmotionem phyſicam ad actus bonos & ſalutares non negamus: prædeterminationem ablegamus eo ſenſu quo iam dixi, & qui ferè ſenſus eſt aduerſariorum.* Alio ſenſu præmotio accipitur pro eâ quæ conſenſum infallibiliter elicit per modum cauſæ efficientis. Et hæc iterum apud Thomiſtas duplex; vna quæ præmouet tantùm ad actus imperfectos, & dicitur gratia ſufficiens, & ſecundùm quid efficax, quia hos motus infallibiliter elicit: alia quæ ad actus perfectos impellit; & hæc vulgò apud ipſos ſimpliciter & abſolutè efficax. Sic Aluarez diſp. 84. n. 9. *Quando actus ſupernaturales ſunt imperfecti, & ex naturâ ſuâ ordinantur ad alios actus, ſicut cogitare, deſiderare, & petere, tunc auxilium quod dicitur efficax comparatione horum actuum, non de-*

bet dici efficax ſimpliciter ſed ſecundùm quid vt diſput. 80. dictum eſt. Ceterum quando actus ſunt perfecti in ſuo genere ſicut ſunt actus fidei & charitatis, tunc auxilium quod eſt efficax comparatione horum actuum debet ſimpliciter & abſolutè dici efficax. Vtrumq; etiam præmotionis genus agnoscunt Augustini discipuli; sed utrumq; gratiæ efficacis nomine complectuntur; quæ modò perfectos, modò imperfectos actus, prout Deo visum est, elicit. In quā [illegible], Molinianā, an Thomisticā, nihil affirmas, ut quòcumque [illegible] facilè [illegible].

III. NICOLAI.

SIue præmotionis, ſiue prędeterminationis nomenclaturam, ferat liberam planè ſemper & indifferentem voluntatem relinquit vt agat vel non agat, vt hoc aut illud agat, vt contrarium ei agat ad quod pręmota & prędeterminata ſupponitur, non in ſenſu diuiſo qualem nobis affingis, ſed in ſenſu compoſito.

CONFVTATIO.

QVid nos æquiuocis, quid flexibus detines & illudis? Aut nobiſcum ſentis & falsò criminaris, aut cum Moliniſtis & te omnes inſectari Thomiſtæ debent. Nihil in hoc negotio à recentiorum Thomiſtarum doctrinâ Auguſtiniani diſſident. Gratia quęlibet indifferentem voluntatem relinquit in ſenſu diuiſo, non in ſenſu compoſito. Hoc tibi affingi ſi quereris, quereris etiam Thomiſtarum ſenſus affingi. Hanc enim Aluarez omnium S. Thomæ diſcipulorum tam antiquorum quàm modernorum ſententiam eſſe aſſerit diſp. 92. vbi cum Moliniſtarum doctrinam his verbis retuliſſet: *Quidam dixerunt quòd ſtante in homine quocumque auxilio præuenientis gratia ſecundùm omnem realem virtutem & perfectionem quam habet vt venit à Deo, poſſit etiam in ſenſu compoſito diſſentire & non conuerti*: tum n. 4. ſubdit. *Contraria ſententia vera eſt, & de mente S. Thomæ omniumque Doctorum quos diſp. 25. adduximus.* Et num. 11. *Poſt S. Thomam ſecuti ſunt eamdem doctrinam omnes eius diſcipuli tam antiqui quàm moderni.* Et diſp. 74. nu. 6. *Quia liberum arbitrium motum à Deo auxilio efficaci non poteſt illi diſſentire in ſenſu compoſito, ſed in ſenſu diuiſo vt inferiùs patebit; ideò eſſet magnum inconueniens ſi hoc poſſibile poneretur in eſſe. Sequeretur enim quòd voluntas Dei eſſet inefficax & impedibilis per hominis voluntatem; quod vt Auguſtinus dicit, & nos ſupra oſtendimus, eſt impoſſibile.*

Aliâ tamen ratione Gratia quælibet indifferentem voluntatem relinquit etiam in ſenſu compoſito, quia cum actu quem elicit gratia efficax componitur & pacificè conſiſtit poteſtas ad contrarium. Sic Aluarez diſp. 115. n. 3. & 4. *Potentia ad vnum actum non repugnat potentiæ ad actum contrarium, nec etiam repugnat actui contrario. Actus autem contrarij repugnant inter ſe in eodem ſubjecto.* Et paulò poſt: *Notandum ſecundo quod cum dicitur potentiam liberam eſſe quæ poſitis omnibus requiſitis ad operandum, poteſt operari & non operari etiam in ſenſu compoſito, hoc dupliciter intelligi poteſt, primo ita vt compoſitio fiat inter prærequiſita ad operandum, & potentiam ipſam operandi & non operandi; & tunc ſenſus eſt quòd potentia ad operandum & non operandum ſtat ſimul in eodem ſubjecto cum antecedenter prærequiſitis ad ta-*

Digitized by Google

lem operationem. Et hic ſenſus veriſſimus eſt vt poſtea explicabimus. Secundo modo poteſt intelligi ita vt compoſitio fiat inter antecedenter prærequiſita ad operandum talem actum, & carentiam talis actus, ſeu actum ipſum contrarium. Et tunc ſenſus eſt quod omnia prærequiſita etiam ex parte Dei ad operandum talem actum particularem; & carentia eiuſdem actus ſeu actus contrarius poſſint eſſe aut aliquando ſint ſimul in eodem ſubiecto. In hoc ergo ſenſu intendimus prædictam definitionem impugnare.

Gratia tamen quæ imperfectos actus producit, quam illi ſufficientem vocant, etiam cum oppoſito actu componitur, quia validior ei concupiſcentia reſiſtit & effectum impedit quem habere poſſet ſi plenè voluntas conſentiret. Duo tamen ex Thomiſtarum doctrinâ notanda ſunt; 1. Gratiam illam quæ imperfectos actus producit, cùm ſit ſufficiens reſpectu perfectioris actus, eſſe ſimul efficacem reſpectu actus imperfecti ad quem ordinatur diuinâ voluntate: & hoc ſenſu aſſerunt omnes & S. Auguſtini & S. Thomæ diſcipuli gratiam numquam eo effectu carere ad quem ordinatur ex Dei voluntate. Sic paſſim Thomiſtæ, ſic inter alios Aluarez diſp. 80. in qua quærit *vtrum omne auxilium ſufficiens ſecundum aliquam rationem ſit efficax*, & ſic reſpondet. *His tamen non obſtantibus dicendum eſt omne auxilium ſufficiens comparatione vnius actus, ſemper eſſe efficax reſpectu alterius ad quem efficiendum decreto abſoluto diuinæ voluntatis deſtinatur.* Hanc ſententiam docent communiter recentiores Thomiſtæ.

Secundò vt quis gratiæ ſufficienti conſentiat, gratiam efficacem neceſſariam eſſe, imò repugnare vt ipſi ſine gratiâ efficaci conſentiatur. Sic Nauarretus tom. 1. cont. 24. 56. *Implicat hominem facere auxilium ſufficiens efficax; vel quòd Deus tribuens auxilium ſufficiens expectet hominem tribuentem efficacitatem. Præterea nota, tantum abeſſe vt opinio illorum, qui tenent hunc modum dicendi quem deſtruere conamur, ſit vera, vt de potentia abſoluta Dei non poſſit fieri vt homo recipiens auxilium illud ſufficiens, reddat illud efficax.* Age igitur & laruam exue. Placet ne tibi gratiam efficacem propriè dictam, ſuum effectum infallibiliter operari? Nobiſcum ſentis. Placetne tibi gratiam ſufficientem ſemper effectum illum habere ad quem refertur ex Dei voluntate? Nil aliud volumus, cùm gratiam ſemper habere dicimus eum effectum quem vult Deus. Placet ne tibi gratiæ ſufficienti numquam plené conſentiri ſine gratiâ efficaci? Non video quid à nobis diſſideas. Hoc enim ſolum volumus ſine gratiâ efficaci neminem reipsâ & effectiuè bene agere.

Supererit leuior contentio de naturâ gratiæ ſufficientis. Hanc Aluarez ſemper actualem eſſe vult, nos verò quamquàm iuſtis actualem illam gratiam quam ipſe ſufficientem vocat ſæpè dari fateamur; tamen ad illam poteſtatem, quam largitur ex illis Thomiſtis gratia actualis ſufficiens, habitualem gratiam ſatis eſſe contendimus. De hoc ſi certare volueris, licet; habebis enim aduerſarios qui reſiſtant. Sed vana illa crimina de ſenſu compoſito & diuiſo mitte. Nam aut illam quam expoſui doctrinam probas, & nos pariter probas: aut improbas, & Aluarem alioſque Thomiſtas ſimul improbas ex quibus illam exſcripſi.

IV.

NICOLAI.

NOn aliud gratiæ tribuere niſi quòd illuminet intellectum, vel afficiat piâ quâdam affectione voluntatem minus eſt quàm ratio poſtulet, non tamen tale quod reijciat fides, etſi hoc ſolùm dicas.

CONFVTATIO.

SOmniare mihi videor cùm Dominicanum audio ſic loquentem. Sicci-ne tam parui ęſtimari pręcipuam clariſſimi Ordinis gloriam, vt eam vnus ex alumnis ſuis verbulo abijciat! Quam ſententiam hic refers præcipuum Molinianæ aduerſus efficacem gratiam nouitatis caput eſſe norunt omnes. Atqui ſi te audimus in hoc ipſo capite rationi aduerſatur Molina, non fidei. Ergo qui hæreſeos Molinam accuſat, calumniator eſt. Age nunc egregiè diſcipule S. Thomæ; agnoſce quos tu inter calumniatores adſcribas. Calumniator eſt inſigne Dominicanæ familiæ decus Thomas Lemos, qui inter illa duo quæ contra totius Ordinis ſui cauſam apud Summos Pontifices agens, Pelagianos tenuiſſe dicit Eccleſiam, hoc ſecundo loco refert, *ipſam praeuenientem gratiam efficacem eſſe ex Deo, non autem ex effectu, & cooperatione liberi arbitrij.* In hoc totum Pelagij dogma reponit quod *admiſerit internum donum adjuuare vt poſſimus non autem vt velimus.* Calumniatrix fuit tota Congregatio de Auxiliis, quæ illum ipſum Molinæ errorem quem tu fidei repugnare negas, ſic proſcripſit An. 1601. 22. Iulij. *Cum Molina præter gratiam præuenientem ſiue excitantem non requirat aliam potentiorem gratiam ad eliciendos actus ſupernaturales fidei, ſpei, & pœnitentiæ, non videtur diſcedere à ſemitis Pelagij.* Vt paucis abſoluam, calumniator eſt Clemens VIII. Paulus V. & tota Thomiſtarum Schola, & qui ſuis temporibus Catholicæ fidei vindices habiti ſint, Fr. NICOLAI iudicio, grauiſſimi criminis rei tanto poſt peraguntur. At illud quis patienter ferre poſſit? Gratiæ per ſe efficaci detrahis Patrum Præſidia, ſcripturæ oracula quibus ſe adhuc tutata eſt, rationem relinquis quâ premitur potiùs quàm ſubleuetur. Quid hoc aliud eſt quam inermem & nudam Molinæ prodere? Nam ſi ſola ratio humana diſceptet ferè actum eſt de causâ gratiæ quæ diuinâ autoritate tota nititur, tota defenditur.

V.

NICOLAI.

NEceſſitatem abſolutam gratiæ pręuenientis agnoſce.

CONFVTATIO.

CVius gratiæ? Si Molinianæ, nihil à Molina recedis. Si efficacis & Catholicæ, cur apertè non eloqueris? Cur Euangelium erubeſcis? Pudet

ne te eam profiteri gratiam quam totus Ordo tuus iamdiu defendit? Suſpecta diſſimulatio eſt, quam non aliter effugies, niſi reipsâ fatearis ad omnem pietatis actum & ad ipſam orationem neceſſariam eſſe gratiam efficacem, non quâ fiat homo agendi potens, ſed quæ conſenſum voluntatis infallibiliter operetur per modum cauſæ phyſicæ efficientis & prędeterminantis. Id ſi recuſas, quin Molinianus audias ne recuſa.

VI.

NICOLAI.

QVòd ad initium fidei neceſſariam eam eſſe Semipelagiani agnouerint Ianſenianum figmentum eſt ac mendacium quod Innocentius decreto ſuo confutauit. Quod hętetici tantùm eſſent, quia talem gratiam agnouerint cui reſiſtere voluntas vel etiam obtemperare poſſet, Ianſeniana hęreſis eſt, quam eodem Decreto idem Pontifex confutauit.

CONFVTATIO.

AD omnia breuiter accipe. Semipelagianos gratiam ſufficientem Thomiſticam admiſiſſe nemo dixit: an interiorem Molinianam admiſerint quæſtio facti eſt, ex antiquitatis monumentis dijudicanda. Hęreticos fuiſſe quia talem agnouerint gratiam cui reſiſtere voluntas poſſet, vel etiam obtemperare, nemo ſentit. Properereà hęreticos fuiſſe quia gratiam efficacem ad initium fidei neceſſariam negauerunt, ſentiunt quicumque gratiam efficacem ad omnes pietatis actus neceſſariam ſtatuunt. Hoc qui negat Molinianus eſt, non Thomiſta: ad quos te conferas delibera & tandem elige, ne ſemper fluctues.

VII.

NICOLAI.

POſſe gratiæ actuali non exteriùs tantùm ſuadenti, ſed interiùs excitanti reſiſti; qui abnuunt, reſiſtunt Spiritui ſancto.... Reſiſtunt ſpiritui qui per Innocentium Pontificem X. in decreto Apoſtolico idem elocutus eſt.

CONFVTATIO.

QVin tu aſtutias, quin calumnias mittis? Nemo Spiritui Sancto nemo Innocentio reſiſtit, quia gratiæ reſiſti nemo abnuit. Hunc errorem ſi nulli tribuis, nugaris: ſi cuiquam ex Auguſtini diſcipulis, calumniaris.

VIII.

NICOLAI.

OTioſum & vanum foret quod Stephanus loquitur, ſi de Spiritu tantùm exteriùs monente loqueretur.

CONFVTATIO.

Otioſa & vana Stephani verba dicere ſi de ſpiritu exteriùs monente loquatur, non otioſum & vanum ſed planè impium eſt. Sic enim vana foret ipſius Dei vox Cain admonentis, quam Greg. Magnus de ſolo ſpiritu exteriùs monente intelligit lib. 11. Mor. cap. 5. *Plerumque fit vt cum audientis cor exigentibus culpis omnipotentis gratiâ non repletur, incaſſum exteriùs à prædicatore moneatur; quia mutum eſt os omne quod loquitur, ſi ille interiùs in corde non clamet qui aſpirat verba quæ audiantur. Hinc eſt etiam quod Caïn & diuinâ voce admoneri potuit & mutari non potuit, quia exigente culpâ malitia, iam intus Deus cor reliquerat, cui foris ad teſtimonium verba faciebat.*

IX.

NICOLAI.

Ineptum ac friuolum ſi ſenſu tantùm Ianſeniano explicaret Stephanus reſiſtentiam quam exprobrat; quaſi nempe gratiæ reluctetur concupiſcentia, ſed per gratiam tandem infallibiliter ſuperetur.

CONFVTATIO.

Ianſenium adeat qui ſenſum ipſius explorare velit. De Auguſtinianis Theologis hoc repono, neminem ex illis id ſentire quod tu illis adſcribis. Reſiſti enim gratiæ iis omnibus modis agnoſcunt, quibus Thomiſtæ, etiam recentiores, vt ſupra explicatum eſt.

X.

NICOLAI.

Sic reſiſti gratiæ vt illius effectus aliquando per voluntatem diſſentientem impediatur Thomiſticum eſt, Catholicum eſt.

CONFVTATIO.

Semperne latebras, ſemper effugia captabis? Cui gratiæ reſiſtatur & quomodo, non apertè dices? Si efficacis effectum per voluntatem diſſentientem impediri ais, erras & omnes Thomiſtas aduerſarios habes. Audi Aluarem diſp. 72. n. 4. *Liberum noſtrum arbitrium excitatum & motum à Deo liberè conſentit, & conſequenter poteſt diſſentire ſi velit: tamen quando motio Dei eſt efficax infallibiliter conſentiet. Etenim hoc operatur gratia in libero arbitrio fortiter & ſuauiter quòd cum poſſit diſſentire non diſſentiat. Cuius ratio eſt quam aſſignat S. Thomas 1. 2. qu. 112. a. 3. in corp. Nam intentio Dei deficere non poteſt. Vnde ſi ex intentione Dei mouentis eſt quòd homo cuius cor mouet conſentiat, & conſequatur gratiam, infallibiliter eam conſequitur; & neceſſariò neceſſitate infallibilitatis; non autem ex neceſſitate abſolutâ.* Si autem de ſufficiente tantùm loqueris, quis neſcit eam effectu aliquando carere? Illud tamen fatearis oportet ipſam gratiam ſufficientem, etiamſi eo careat effectu

Digitized by Google

ad quem ex ex naturâ ſuâ tendit, & quem habere poſſet, tamen vt ſupra vidimus ex Thomiſtarum ſententiâ, numquam eo carere quem vult Deus.

X I.

N I C O L A I.

RESISTI eo ſenſu cuilibet gratiæ poteſt, non cuilibet reſiſtitur.

C O N F V T A T I O.

NEcdum ab ęquiuocis locutionibus recedis. Hæc enim facile detorqueri poſſunt in Molinianos ſenſus, quamobrem vt hanc ſuſpicionem vites, de his duobus capitibus iterum quęro quid ſentias. Sentiſne cum Thomiſtis ſufficienti gratiæ ſi non adſit efficax, numquam ad actum perfectum voluntatem conſentire? Sic enim Aluarez diſp.58. n. 3. *Obſeruandum eſt bonum vſum auxilij ſufficientis non eſſe à ſolo auxilio ſufficienti ſed ab efficaci. Et nequis exiſtimet poſtquam Deus ſua miſericordia nullis noſtris præcedentibus bonis meritis vocauit peccatorem per gratiam ſufficientem, prius eſſe in ſigno rationis quod liberum arbitrium eiuſdem peccatoris motum à Deo gratiâ excitante & ſufficiente ſe determinet ad conſenſum, quàm quòd Deus det illi gratiam adiuuantem ſeu efficacem.* Id ipſum ſibi objicit Aluarez & his verbis refellit. *Ad quartum reſpondetur prius eſſe in genere cauſæ efficientis, quod Deus conferat homini auxilium efficax & eum determinet ad conſentiendum gratia excitanti, quàm quòd homo ſe determinet per liberum arbitrium & velit eidem gratia conſentire vt ex ſupradictis patet. Nec admittendum eſt gratiam efficacem pendere etiam tanquam à conditione ſine quâ non ex liberâ cooperatione arbitrij, vt diſp.73. & 90. perſpicuum fiet. Ad confirmationem reſpondetur illam cauſalem eſſe falſam; quia homo excitatus à Deo vult conſentire & cooperari Deo vocanti; ideò adiuuatur à Deo; hanc autem cauſalem eſſe veram; quia homo excitatus gratia ſufficiente adiuuatur à Deo auxilio efficaci, ideò cooperatur vt diſp.99. patebit.*

Sentiſne cum iiſdem gratiam efficacem, conſenſum infallibiliter operantem, ad omnem pietatis actum etiam fidei & orationis neceſſariam eſſe, vt cum aliis omnibus Thomiſtis docet Aluarez diſp.55. num.6. *Secunda concluſio: Nulla diſpoſitio remota ad gratiam haberi poteſt ex ſolâ facultate naturæ, ſiue ſit petere, ſiue deſiderare ipſam gratiam, ſiue quodlibet aliud; ſed ad illam neceſſariò requiritur ſpeciale auxilium præmouentis gratiæ. Hæc concluſio eſt certiſſima.* Per illud autem ſpeciale auxilium præmouentis gratiæ, gratiam efficacem intelligendam eſſe paſſim in hac diſp. declarat vt cum ait n. 13. *Præter vocationem ſufficientem quę tribuit voluntati poſſe conſentire, requiri etiam (vt actualiter conſentiat) vocationem efficacem, quâ fiat conſentiens.* De his ſi tibi mecum conueniat, nullum de præceptorum poſſibilitate certamen inter nos ſupereſſe re ipſa conuincam. Si non conuenit, tecum ſcilicet, ſed conjunctis nobiſcum omnium Thomiſtarum copiis certabimus. Cur id vrgeam ne mirare. Multis enim ſignis indicaſti te in gratiæ efficacis

voce

voce ludere, & eam hoc nomine afficere, quæ conſenſum non infallibiliter operetur, vt ex ſequenti concluſione patebit.

XII.
NICOLAI.

SIc efficacem per ſe dici quia vim omnem voluntati conferat ex qua fiat agendi potens, Thomiſticum eſt & Catholicum.

CONFVTATIO.

NOn facilè reperias Molinianum vllum qui exitialem magis gratiæ vocem emiſerit, eâ quam Dominicanæ familiæ alumnus non furtim & vno loco, ſed paſſim in ſuffragio cenſorio inculcas, ſcilicet gratiam efficacem dici, non quia dat agere, ſed quia dat poſſe agere; *vt efficax*, inquis, *per internam efficaciam intelligatur illo etiam caſu quo non ſemper externa per effectus poſitionem conſequitur:* Itane tam credulos, tam ſupinos fore lectores tuos credis vt tam apertam fallaciam non deprehendant? Hoccine ſenſu gratiam efficacem dicit Aluarez cum ait diſp.23. n.25. *Sexta concluſio. Hac duo ſimul ſunt incompoſſibilia, quod ſcilicet huiuſmodi auxilium prædeterminans ſit in libero arbitrio, & liberum arbitrium non operetur actum illum ad quem mouet, quamuis ſemper poſſit eumdem actum non operari ſi velit. Prima pars huius concluſionis probatur teſtimoniis apertiſſimis S. Proſperi & S. Thomæ adductis diſp. 18. n.23. quæ iterum repetenda ſunt diſp. 115. num. 4. & diſp.122. num.19. Præterea probatur: Aliàs voluntas Dei abſoluta eſſet inefficax, & impediretur per voluntatem humanam ne fieret id quod omnipotens per eam voluit fieri; quod tamen repugnat verbis illis Scripturæ. Omnia quæcumque voluit Dominus fecit in cœlo & in terra, vt oſtendit S. Auguſtinus in Enchiridio ad Laurentium c. 95. & 96. & lib. de Corrept. & Grat. cap.14.*

Hoccine ſenſu Auguſtinus, cum ait de Correp. & Gr. c.12. *Subuentum eſt ergo infirmitati voluntatis humanæ, vt diuinâ gratiâ indeclinabiliter & inſuperabiliter ageretur. Et ideò quamuis infirma non deficeret, nec aduerſitate aliqua frangeretur.* Ex quo loco ibidem infert Aluarez. *Ergo ſecundum S Auguſtinum hæc duo ſunt incompoſſibilia, quod ſcilicet Deus auxilio efficaci moueat liberum arbitrium ad conſenſum, & nihilominus liberum arbitrium diſſentiat. Aliàs enim non ageretur à gratiâ efficaci indeclinabiliter & inſuperabiliter.* Vin ſcire quis hoc ſenſu admiſerit gratias efficaces. Admittunt Moliniani qui non ita deſipiunt vt gratiam ſufficientem agendi poteſtatem largiri negent. Admittunt Pelagiani qui paſſim illud adiutorium poſſibilitatis oſtentant, qui *poſſe* à Deo, *velle* ab homine eſſe dicebant, neque refugiebant illud *poſſe* interiori gratiæ adſcribere, vt docet Aluarez diſp 99. num.4. *Pelagius in vltimo ſtatu ſuæ hæreſis auxilium gratiæ interioris ad poſſe conceſſit; negauit autem adjutorium gratiæ per quam Deus efficiat vt velimus.* Et paulò poſt; *Potiſſima controuerſia Sancti Auguſtini cum Pelagio non fuit de gratia excitante ſed de adiuuante, quâ Deus verè efficienter facit nos velle.* Fruſtra tu hoc poſſe plenius à gratia quam Pelagiani dicerent pendere dixeris. Niſi enim ip-

ſum velle, ipſum conſentire per gratiã efficacem infallibiliter à Deo donari conceſſeris numquam cum Thomiſtis, numquam cum Auguſtino, numquã cum Eccleſia ſenties. Attende enim cuius gratiæ confeſſionem Auguſtinus à Pelagio depoſcat de Grat. Chriſti ca. 10. *Sed nos eam gratiam volumus iſte aliquando fateatur, qua futuræ gloriæ magnitudo non ſolùm promittitur, verùm etiam creditur & ſperatur; nec ſolum reuelatur ſapientia, verùm etiam & amatur; nec ſuadetur ſolùm omne quod bonum eſt, verùm & perſuadetur.... Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, ſi vult non ſolùm vocari, verùm etiam eſſe Chriſtianus.* De quâ eâdem gratiâ paulo poſt ait cap. 13. *Qui autem nouit quid eſt quod fieri debeat & non facit, nondum à Deo didicit ſecundum gratiam ſed ſecundùm legem; non ſecundùm ſpiritum ſed ſecundùm litteram.*

Hoc cum animaduerteret Aluarez, rectiſſime dicit diſp. 99. n. 2. *Principalem inter Catholicos & Pelagianos controuerſiam non fuiſſe de gratiâ præueniente excitante; nec de gratia quæ nobiſcum operatur ſi volumus, ſed de adiutorio gratiæ, per quod Deus verè efficienter facit vt velimus.* Hoc eſt, vt idem ait diſp. 122. n. 8. & 17. *De illa gratia adiuuante quæ efficit vt liberè & infallibiliter homo conſentiat: ita vt hæc duo ſint incompoſſibilia, quod illa gratia efficax ponatur in homine & homo actu diſſentiat.* Ex quibus manifeſtum eſt neutiquam ad fidem ſufficere eam gratiæ confeſſionem quam his verbis proponis in ſuffragio Conſorio p. 39. *Quantumuis*, inquis, *illa tantis litibus agitata vocabulorum diſtinctio, nihil ad fidem pertinere arbitranda ſit, modo ſit vnus apud omnes de ſenſu ipſo ac fundamentali veritate conſenſus vt gratiæ omnia tribuantur, vt eius virtus ac neceſſitas agnoſcatur, vt per illam voluntas ad agendum fieri potens aſtruatur, vt voluntatis non agentis negligentiæ vel defectui adſcribatur quod habuerit vnde agere poſſet & non egit.* Hæc inquam nullo modo ſufficiunt, niſi illud adiungas Pelagianæ & Catholicæ gratiæ capitale diſcrimen. *Ipſum velle, ipſum operari Deum indeclinabiliter & inſuperabiliter operari.* Hoc quia negare videris, iiſdem compellandus es verbis, quibus Iulianus ab Auguſtino Op. perf. l. 3. c. 168. *Cur ergo non confiteris ſine vllâ forinſecus ſonante iuſſione Deum occulto inſtinctu ad quod voluerit efficaciſſimè implendum præparare atque excitare hominum voluntates, qui liberum non defendis intelligendum, ſed præcipitandum extollis arbitrium?*

XIII.
NICOLAI.

Sic efficacem per ſe præſupponi vt voluntatem neceſſitate quâdam abripiat, Ianſenianum iterum eſt & hæreticum.

CONFVTATIO.

Neceſſitatem hîc nullam diſtinguis, quia inuoluere veritatem ſtudes; ego diſtinguere neceſſe habeo vt tuas calumnias euoluam. Neceſſitas triplex eſt, coactionis, naturæ, infallibilitatis; priores duas gratiæ nemo tribuit; tertiã omnes Thomiſtæ tribuunt. Hanc tu vltimam neceſſitatem ſi neges quæ in eo præcisè ſita ſit vt effectum ſuum infallibiliter gratia conſequatur, non ex

Digitized by Google

aliquâ ſcientiâ mediâ, ſed ex efficacitate virtutis mouentis, Thomiſtis omnibus contradicis è quibus vnus adducendus qui tibi iſtum eripiat errorem: is erit Aluarez diſp. 72. n. 4. p. 611. *Poteſt ſemper liberum arbitrium diſſentire ſi velit; tamen quando motio Dei eſt efficax, infallibiliter conſentiet. Cuius ratio eſt quam aſſignat S. Tho. 1. 2. 112. a. 3. in corp. Nam intentio Dei deficere non poteſt. Vnde ſi ex intentione Dei mouentis eſt quòd homo cuius cor mouet conſentiat & conſequatur gratiam, infallibiliter eam conſequitur, & neceſſariò* NECESSITATE INFALLIBILITATIS, *non autem ex neceſſitate abſolutâ.*

XIV.
NICOLAI.

SIc efficacem per ſe non admitti vt per conſenſum voluntatis efficax fiat; Molinianum, & vel minus conſentaneum rationi, vel ambiguo ſenſu dictum.

CONFVTATIO.

QVid exquiſitas verborum ambages tanto ſtudio quæris, ne molles Moliniſtarum auriculas perſtringas? quid ſibi volunt illæ *μυόσεις*: Non conſentaneum eſt Molinæ dogma rationi? Durius eſt; lenienda vocis aſperitas, *minus eſt conſentaneum.* Etiam ſic durius; addendum aliquid ad mitigandam offenſionem; *vel ambiguo ſenſu dictum.* Bene eſt: patet enim ianua Ieſuitis vt non nihil deflexam Molinæ ſententiam ab errore penitus vindicent. Quis tam ignauam diſſimulationem ferat? Ferrem tamen ſi vel iſto modo ſincerè tandem Molinæ renunciares. At nihil te minùs velle nullo euidentiùs loco declaras. Non enim cùm efficacem fieri gratiam per conſenſum negas, id intelligis quod cæteri omnes ante te ſcriptores; nempe quòd effectum ſuum gratia ſortiatur, ex liberi arbitrij nutu non pendere, ſed ex vi ipſa gratiæ liberum infallibiliter mouentis arbitrium. Verùm cùm apud te gratiæ efficacis nomen nihil aliud ſignificet, niſi gratiam agendi potentem; cùm illam per conſenſum fieri efficacem negas, hoc dicis illam voluntate agendi vim non mutuari, etſi quòd effectum actu habeat, voluntatis conſenſu fiat. Affingi tibi omnes hunc ſenſum crederent, niſi ſedulò cauiſſes ne tibi falsò adſcriptus videretur. Sic enim loqueris in Cenſorio ſuffragio p. 14. *Eam explodat* (Nauarerta) *quæ per conſenſum voluntatis efficax fiat, id eſt vim quamdam partialem a voluntate mutuetur aut recipiat, explodimus.* Ecce quid ſit apud te efficacem fieri per conſenſum. Igitur omnes tuæ artes eò denique redeunt vt ſenſus Molinianos admittas, verba aſperneris, è contrario verba Thomiſtica retineas, ſenſus & dogmata penitus abijcias. Efficacem gratiam admittis, Thomiſticum eſt; ſed ſenſum Molinianum occultas. Eam enim intelligis quâ fit quiſque agendi potens, non qua infallibiliter ad agendum mouetur. *Præmotionis, prædeterminationis* voces ſedulò ſeruas; at illæ nec præmouent apud te, nec prædeterminant voluntatem; ſed Moliniſticè tantùm ipſi blandiuntur. Conſenſu fieri gratiam efficacem meritò negas. Repudiatū Molinā crederes. At ille neſcio quomodo peruerſæ interpretationis quaſi poſtico admittitur. Efficacem enim gratiam per conſenſum fieri negas,

quia ſcilicet vim agendi a conſenſu non mutuatur, etſi nuſquam neges quòd gratia illa quam efficacem vocas effectum habeat, a conſenſu pendere. Imo id aperte inſinuas ſuffragij Cenſorij p. 39. *Nec aliter*, inquis, *de gratia loquitur S. Thomas, vel cum efficientem inſinuat, vel cum indicat efficacem; ſic eam ſufficere indicans, vt id ad quod ſufficit, per ſe ipſam non efficiat aliquando quia coëfficere negligimus; nec ei nos ad agendum aptanti aſſentimur: ſic efficere inſinuans vt non minus efficax intrinſecè, id eſt efficiendi potens per ſe ipſam ſit, cum ex noſtro defectu non efficit.* Quam verò id à Thomiſtatum ſchola abhorreat ſatis docebit vel vnus hic Aluaris locus diſp. 72. nu. 4. p. 611. *Si*, inquit, *homo conſentiat, non facit gratiam efficacem, ſed eſt ſignum à poſteriori quod habuerit gratiam efficacem. Conſenſus enim liberi arbitrij præſupponit gratiam efficacem ordine rationis & cauſalitatis. Si autem non conſentiat Deo vocanti ſicut fecerunt illi qui vocati ad nuptias noluerunt venire; non facit etiam gratiam inefficacem propriè loquendo; ſed eſt ſignum à poſteriori quod vocatio Dei non fuerit efficax, vt venit à Deo, ſed ſolùm ſufficiens.*

XV.

NICOLAI.

PRæcepta ergo Dei ex defectu gratiæ impoſſibilia eſſe homini, ac potiſſimùm iuſto, ſeu deeſſe gratiam illi per quam poſſibilia fiant, quis aſſerat? Qui hæreticus nimirum eſſe voluerit; qui non impius tantùm & blaſphemus, &c.

CONFVTATIO.

QVis hunc errorem fratribus ſuis affingat? Qui calumniator eſſe voluerit; nec illud Pauli anathema metuat: *Maledici regnum Dei non poſſidebunt.* Dicat hoc Moliniſta, qui vult adeſſe omnibus gratiam illam ſufficientem quæ nullo alio indiget auxilio. Retundam quidem, ſed non indignabor. Thomiſtam hoc obijcere planè intolerandum. Semel tamen calumniatoribus os opprimendum. Duplex in hoc negotio ſtatui poſſibilitas poteſt. Vna quæ complectitur omnia prærequiſita ad agendum: ſic qui ſanos habet oculos, & prætereà lumine colluſtratur, videndi potentiam habere dicitur. Altera quæ licet veram vim actiuam habeat ad operandum, non tamen habet omnia ad agendum prerequiſita: ſic qui ſanos habet oculos, ſed caret lumine, habere videndi potentiam dicitur propter ipſam internam facultatem; ſed quia deeſt ipſi aliquid neceſſarium, etiam videre non poſſe dicitur. Duplex illud poſſibilitatis genus prȩclarè Aluarez ex Caietano & Medinâ diſtinguit & explicat diſp. 79 n. 2. *Dupliciter intelligitur liberum arbitrium poſſe per aliquod auxilium producere aliquem actum. Primo modo abſolutè & ſimpliciter, hoc eſt, ſine addito, ſicut cùm aſſerimus hominem per potentiam viſiuam poſſe videre, quia videlicet quantum eſt ex parte potentiæ per quam conſtituitur in actu primo ad videndum, non requiritur vt verè dicatur poſſe videre, quod ſuperaddatur aliqua alia potentia aut virtus, tribuens in actu primo ipſum poſſe videre, quàmvis vltra potentiam viſiuam aliæ plura requirantur, vt quis actu videat. Vnde ex ſolâ potentiâ non poteſt inferri vſus ſeu*

operatio

operatio illius in actu exercito. Et in hoc ſenſu aſſerendum eſt per auxilium ſufficiens verè poſſe hominem operari actum illum, comparatione cuius dicitur ſufficiens, etiamſi numquam ſit operaturus, niſi Deus auxilio efficaci efficiat, vt illud poſſe reducatur ad actum ſecundum. Secundo modo id poteſt intelligi de principio ſiue auxilio, quo poteſt completè operari, ita videlicet vt non ſolum habeat quis principium quo verè poſſit operari; ſed etiam habeat complementum, quo in ipſo exercitio operetur & velit.

His poſitis planiſſima eſt Auguſtini diſcipulorum ſententia. Contendunt enim primùm non ſemper adeſſe hominibus etiam iuſtis, prius illud poſſibilitatis genus, quod Molinianum dici poteſt, cui nihil deeſt omnino ad ipſam actionem neceſſariò prærequiſitum, quodque ſine nouo auxilio in actum prodit; in quo Thomiſtas omnes ſibi adjunctos habent. Conſtans enim eſt omnium Thomiſtarum doctrina, ſufficientem gratiam quâ ſolum poſſe tribuitur, *non complecti omnia ad agendum neceſſario prærequiſita*, adeóque *non eſſe omnibus modis ſufficientem*, ſeu *ex ſe ſolâ non ſufficere. Quidam exiſtimant*, inquit Aluarez diſp.79. num.1. *quòd vt aliquod auxilium gratiæ dicatur verè ſufficiens, quo poſſit credere, diligere, aut perſeuerare, neceſſarium eſt quòd ſit ita ſufficiens, vt ex parte principij actiui, ſiue ex parte præuenientis auxilij nullum aliud auxilium ſit neceſſariò prærequiſitum vt actualiter credat, diligat, aut perſeueret.* En Moliniſtarum ſententia. Mox verò num. 2. ſuam ſuorumque ſententiam exprimit his verbis: *Contrariam ſententiam docent omnes Doctores, qui ſentiunt præter auxilium ſufficiens quod tribuit homini poſſe credere, poſſe diligere, aut poſſe perſeuerare, neceſſarium eſſe aliud auxilium efficax præuenientis gratiæ, quo Deus efficit vt homo actualiter credat, diligat, aut perſeueret.* Et diſp.91. num.14. *Ad ſextum reſpondetur, hoc auxilium efficax eſſe neceſſarium per modum principij, ſeu vltimi complementi actus primi, vt ſupra dictum eſt. Vnde ſine illo datur quidem auxilium ſimpliciter ſufficiens ad conuerſionem vel piam operationem,* NON TAMEN OMNIBVS MODIS SVFFICIENS.

Nauarretta tom.2. cont.19. §.1. *Quòd Suarez dicit auxilium ſufficiens includere in ſe omnia quæ ſunt neceſſaria ad operationem, falſum eſt, & contra D. Auguſtinum.* Et paulò infra. *Impoſſibile eſt quòd tale principium exiſtens in potentia ad operationem* (per gratiam ſcilicet ſufficientem de qua loquitur) *contineat omnia quæ neceſſaria ſunt vt ſequatur operatio. Nam impoſſibile eſt quòd tale principium ſe reducat in actum ad operandum: atque adeò vt ſequatur operatio, neceſſarium eſt, etiam per modum principij operationis, illud quod facit dictam reductionem*; nempe gratia efficax quam non omnibus dari certum eſt. Et ibid. *Specialis gratia diuina conceditur ei qui operatur, quæ gratia non eſt ipſa operatio, ſed ſpeciale robur ad eliciendam operationem, & conſequenter non continet auxilium ſufficiens quicquid per modum principij eſt neceſſarium ad illam operationem.* Idem etiam docet Syluius in 1. 2. q.111. a.3. q.3. & alij vulgò.

Poſterius autem illud poſſibilitatis genus, quo ita quis dicitur poſſe vt non habeat omnia prærequiſita ad actionem, quo ſic iuſtus dicitur poſſe bene operari, ſicut oculus dicitur poſſe videre etiam cùm eſt in tenebris, quod ita ſufficiens eſt ad bene agendum, ſicut oculus ſanus ad videndum ſine lumi-

ne. (his enim & verbis & comparationibus vtitur Aluarez eadem diſp. 79. n.2. & 5.) Illud inquam poſſibilitatis genus omnes & Auguſtini & Thomæ diſcipuli libenter iuſtis ſemper adeſſe profitentur & agnoſcunt. Si igitur hoc ſolum poſtulas, vltrò concedimus. Si Molinianum; non concedemus quidem, ſed nec Thomiſtæ, nec veritas vmquam tibi concedet.

Neque verò hac elabêris quòd nonnulli recentiores Thomiſtæ, etiam cùm iuſtis deeſt gratia efficax, illos tamen habere volunt poſſibilitatem perfectam in actu primo; deeſſe verò illis tantùm poſſibilitatem in actu ſecundo. Primùm enim non hæc conſtans eſt omnium Thomiſtarum etiam recentiorum ſententia, inter quos plurimi ſentiunt gratiam efficacem ſe tenere ex parte actus primi; & ſine illâ non haberi potentiam perfectam in actu primo. Ita Zumel tom. 3. diſp. 5. ſect. 1. *Auxilium ſufficiens non dicitur ſufficiens, vt nomen grammaticale ſonat, quaſi ſe ipſo ſolùm & omni alio repulſo non ſolùm habeat vim agendi & operandi, ſed eam exerceat. Nam id videtur terminus ille, ſufficiens, importare grammaticaliter. Sed ſolùm dicitur ſufficiens Theologicè, quia dat homini vt poſſit agere, tribuitque ei vim ad volendum, ſed non completè omnino; quia eſt neceſſaria gratia efficax intrinſeca, & determinans voluntatem per modum actus primi; & tunc eſt homo completè potens*

Quin & ipſe Aluarez, qui pro illâ potentiâ omnino proximâ per gratiam ſufficientem collatâ adduci ſolet, non ita illam tuetur vt vulgò exiſtimant. Diſertè enim docet per gratiam efficacem & *poſſe* & *agere* ſimul donari. En verba ſole clariora diſp.71. num.14. *Gratia*, inquit, *ſufficiens eminenter includitur in gratiâ efficaci, non autem formaliter. Nam gratia ſufficiens formaliter loquendo vt ab efficaci diſtinguitur, eſt illa quæ ſolùm tribuit poſſe operari illum actum, comparatione cuius dicitur ſufficiens. Gratia autem efficax quàmuis tribuat poſſe operari, n n tamen confert ſolùm poſſe, ſed etiam actualiter operari.* Vnde manifeſtè ſequitur iuſtum qui gratiam efficacem ad piam aliquam operationem neceſſariam à Deo non accepit, etſi non careat interiori etiam per gratiam potentiâ ad rectè operandum, non habere tamen ex ipſius Aluaris ſententiâ omne *poſſe* vt ita dicam ad piè operandum; quandoquidem illo *poſſe* caret quod gratia efficax ex illo autore confert ſimul cum *ipſo operari*: &, quod nemo negare poteſt, propinquius & expeditius eſſe ad rectè agendum, quàm illud *poſſe* qualecumque ſit quod conferri dicitur per gratiam ſufficientem, qualiſcumque etiam illa ſtatuatur ſiue habitualis ſiue actualis.

Deinde quod eòdem redit, idem Aluarez agnoſcit per gratiam efficacem conferri voluntati vltimum complementum actus primi. Sic enim ille diſp.18. n.18. *Motio actualis Dei confert voluntati & omnibus cauſis ſecundis vltimum complementum actus primi, vt docet S. Thomas; Et cum arguitur: Nam talis concurſus ſupponit in voluntate quicquid ad agendum neceſſarium eſt ex parte actus primi. Reſpondetur ſupponere quidem quicquid eſt neceſſarium ex parte actus primi per modum potentiæ vel operatiuæ virtutis, non tamen ſupponit applicationem ſeu vltimum complementum actus primi; ſed illud tribuit voluntati.* Non ergo ex Aluare habet quicquid neceſſarium eſt etiam ex parte actus primi qui gratiâ efficaci caret. Rectè ergo dicitur aliquo ſenſu non

poſſe, quantumcumque aliâ ratione rectè etiam dicatur poſſe.

Deinde quicquid ſit de quæſtione illâ philoſophicâ potiùs quàm Theologicâ, ſufficit Auguſtinianis, fatentibus omnibus Thomiſtis, gratiam efficacem, quæ ſingulare Dei donum eſt non omnibus datum, ita iuſtis omnibus ad omnem pietatis actum neceſſariam eſſe, vt ſine hac nihil poſſint in actu ſecundo, effectiuè, & re ipsâ, licet verè poſſint quantùm ad ſufficientiam operatiuæ virtutis in actu primo: ſiue fieri non poſſe, & quod duriùs etiam exprimit Nauatteta, *impoſſibile eſſe* vt iuſtus piè quicquam re ipsâ agat niſi à Deo efficaciter motus. Id ſi negas Molinianus es, non Thomiſta: ſi concedis, fruſtra nobiſcum de poſſibilitate certas; fruſtra nobis Conſtitutionem Apoſtolicam obijcis quam eò ſinceriùs amplectimur, quò magis laboramus ne prauâ intentione eò detorqueatur, vt poſſibilitatem Molinianam, quæ efficacis gratiæ neceſsitatem excludit, adſtruxiſſe videatur quod omnium Thomiſtarum iudicio intoleranda eſt in Apoſtolicam ſedem contumelia, & error in fide grauiſsimus.

XVI.

NICOLAI.

ET interim tu magnam vocas & Catholicam veritatem, quod hæreticus error eſt, error magnus.

CONFVTATIO.

IVſtis aliquando deeſſe gratiam quâ immediatè, proximè, & effectiuè poſſint tentationes ſuperare, id eſt efficacem quæ largitur poſſe cum effectu, poſſe in actu ſecundo, dixit ille quem tam inuidioſè accuſas. Hoc ſenſu accipi voluit ſententiam ſuam; imò non ſuam, ſed Auguſtini, ſed Chryſoſtomi. Ergo alterutrum tibi probandum, vel illam ſententiam ſic acceptam eſſe falſam & hæreticam: & tunc apertè Moliniſtam & infenſiſsimum tuæ ſcholæ aduerſarium te ipſe profiteberis; vel ipſum malè verba ſua interpretatum eſſe. Neutrum aggredetis infirmitate, animoſitate tamen obtrectare non deſinis, cùm meminiſſe debuiſſes illius præcepti: *Criminis magnitudinem contra accuſatorem eſſe, priuſquàm probetur.*

XVII.

NICOLAI.

NVlli gratiam ſic deeſſe, vt non ex parte Dei ſufficienter adſit, quoties non agnoſcit Sanctus Thomas.

CONFVTATIO.

NVſquam id agnoſcit S. Thomas, ſed illud ſolùm de quo omnes Catholici conſentiunt: Deum homini ſuâ ſponte paratum eſſe gratiam conferre, niſi ipſe impedimentum præſtaret. Sed cùm poſt peccatum primi

Digitized by Google

hominis nullus ſit qui impedimentum non præſtet, hoc Deus in quibuſdam gratuitâ miſericordiâ ſuperat, in aliis iuſtitiâ non ſuperat. Vt docet idem Sanctus lib. 3. cont. Gent. cap. 161. Latiùs iſta exponere non eſt huius loci.

XVIII.

NICOLAI.

NVllos ab iis (infidelibus) actus innoxios ac moraliter bonos fieri poſſe, præter fidem eſt.

CONFVTATIO.

NOn ſatis eſt tibi Moliniſtarum audaciam æquare; etiam ſuperare inſtituis. Plerique eorum ab ipſa veritate conuicti vltro agnoſcunt exploratam eſſe Auguſtini ſententiam, nulla eſſe in infidelibus opera omni ex parte innoxia. Tu verò vt ſingularem peruicaciam tuam probes, ſententiam iſtam etiam erroris & hæreſeos accuſare non dubitas. Confidentiam tuam hoc loco deſpicere ſatiùs quàm refellere. Quare ne hîc iterentur quæ alibi fusè à variis tractata ſunt, duo tantùm hîc afferam; alterum Auguſtini; alterum Eccleſiæ; quibus res tota breuiter conficitur. *Veræ virtutes*, inquit Aug. l. 4. in Iul. c. 3. *Deo ſeruiunt in hominibus à quo donantur hominibus; Deo ſeruiunt in angelis, à quo donantur & angelis. Quicquid autem boni fit ab homine, & non propter hoc fit propter quod fieri vera ſapientia præcipit, etſi officio videatur bonum, ipſo non recto fine peccatum eſt.* Ipſa vero Eccleſia ab infidelibus ſpiritu gratiæ deſtitutis nihil innoxium fieri ſatis teſtatur, dum ita canit: *Sine tuo nomine, nihil eſt in homine, nihil eſt innoxium.* Nihil tamen obſtat quin multa infidelium opera, quod ad objectum & finem proximum pertinet, quod officium Auguſtinus appellat, moraliter bona dici poſſint: *Multa enim bona fiunt non benefacientibus à quibus fiunt*, vt inquit ibid. S. Doctor.

XIX.

NICOLAI.

QVid quod nec vllis olim eam gratiam defuiſſe S. Thomas inculcat, & Iudæis in lege affuiſſe, tametſi non ex lege collatam, impedientem vocas; qualis gratia iſta Ianſeniana, niſi monſtrum eſt?

CONFVTATIO.

PVtidam de gratiâ impediente calumniam refricaſſe te mirarer, niſi hunc noſſem omnium Moliniſtarum morem eſſe, obtritas & eliſas penitùs cauillationes de integro obijcere, tanquam nihil aduersùs eas ante dictum ſit. De ſufficiente & actuali gratiâ legis comite grauiter erras; quod vt clareat, paucis tota res aperienda.

In primis illud ſtatuendum: Cùm Iudæis gratia ſufficiens adfuiſſe negatur,

gatur, non agi de omnibus qui veteris legis tempore vixerunt, ſed tantùm de iis qui ſub lege, id eſt ſub iugo legis. Certum eſt enim illis temporibus fuiſſe nonnullos qui anticipatâ Chriſti venturi fide cœlitùs illuſtrati, gratiam non modò ſufficientem, ſed efficacem acceperunt. Sed illi acceptis Spiritus Sancti primitijs, non iam ſub lege, ſed ſub gratiâ; non ancillæ filij, ſed liberæ; non ſynagogæ, ſed Eccleſiæ; nec veteris, ſed noui Teſtamenti heredes eranr. In hoc numero habendi ſunt Patriarchæ, Prophetæ, alijque perpauci qui Chriſti venturi ac morituri fide à maledicto legis ad Euangelij gratiam transferebantur. *In illo populo*, inquit Auguſtinus l. 15. contra Fauſtum c. 2. *Sancti Patriarchæ & Prophetæ, qui intelligebant quod agebant, vel quod per eos agebatur, in nouo teſtamento habebant iſtam ſpem ſalutis æternæ. Ad illud enim pertinebant quod intelligebant & diligebant. Quia etſi nondum reuelabatur, iam tamen figurabatur.* Ex quo intelligere eſt quàm ſolidâ ratione nitantur, qui vt Iudæis ſub lege viuentibus gratiam aſſerant, vtuntur exemplo Patriarcharum & Prophetarum, quos nec ſub lege fuiſſe, nec ad illam pertinuiſſe, nec propriè Iudæos, ſed *Chriſtianos re, licet nondum nomine*, fuiſſe Auguſtinus affirmat. Verùm illis ſe poſitis quos idem non multos fuiſſe paſſim docet, qui reliquæ Iudæorum multitudini ſub lege conſtitutæ gratiam ſufficientem actualem largiuntur, nec S. Auguſtini, nec S. Thomæ doctrinam, nec Dei in dandâ lege conſilium intelligunt; imò Chriſtianam fidem à Paulo traditam manifeſto errore violant; quod hîc facilè demonſtrarem, niſi fusè probatum aliis locis eſſet. De Auguſtino item nihil hîc dicam, cuius hâc in parte ita plana ſententia; vt de eius mente ambigi non poſſit niſi ab eis qui ipſum non legerint. Sed quoniam cum eo mihi res eſt qui ſe Thomiſtam haberi vult, quid de lege ſentiat S. Thomas, quid ad ea quæ ex ipſo proferuntur reſpondeat Nicolaï, huius loci eſt expendere.

Imprimis iſtud affirmare non vereor nullum ex S. Thoma locum afferri poſſe in quo legi ſemper adjunctam gratiam ſufficientem fuiſſe dicat. Argumento eſſe poteſt, quòd tu ipſe cùm ea loca S. Thomæ, quibus crederes imponi poſſe lectoribus, ſtudioſè colligeres, nullum protuliſti ex quo gratiam ſemper legi adjunctam fuiſſe probares. Illa verò loca quæ ex ipſo attulit autor epiſtolæ, ita clara & manifeſta ſunt, vt nullâ cauillatione poſſint obſcurari. Duo tantùm hîc repræſentabo, vt palam fiat quàm abſurdâ reſponſione vim illorum eludere volueris. *Triplex*, inquit S. Thomas 1. 2. q. 106. a. 3. *ratio poteſt aſſignari, quare lex noua non debuit dari à principio mundi..... Tertia ratio ſumitur ex hoc quod lex noua eſt lex gratiæ. Et ideò primò oportuit quòd homo relinqueretur ſibi in ſtatu veteris legis, vt in peccatum cadendo, ſuam infirmitatem cognoſcens recognoſceret ſe gratiâ indigere. Et hanc rationem aſſignat Apoſtolus ad Rom. 5. dicens: Lex ſubintrauit vt abundaret delictum.* Et in Ep. ad Gal. c. 3. lect. 7. *Lex data eſt ad infirmitatem manifeſtandam. Homines enim de duobus præſumebant, primò quidem de ſcientiâ, 2. de potentiâ. Et ideò Deus reliquit homines abſque doctrinâ legis, tempore legis naturæ. In quo, dum in errores inciderunt, conuicta eſt eorum ſuperbia de defectu ſcientiæ. Sed adhuc reſtabat præſumptio de potentiâ. Dicebant enim: non deeſt qui impleat, ſed deeſt qui iubeat. Et ideò data eſt lex, quæ cognitionem peccati faceret, quæ tamen auxilium gratiæ non dabat ad vitandum pecca-*

Digitized by Google

tum ; vt ſic homo ſub lege conſtitutus vires ſuas experiretur, & infirmitatem ſuam recognoſceret, inueniens ſe ſine gratiâ peccatum vitare non poſſe, & ſic auidiùs quæreret gratiam.

Hæc tu teſtimonia verbulo repellere tibi videris cùm ais in Cenſorio ſuffragio : *Ea S. Thomæ teſtimonia magno apparatu congerit* (autor Epiſtolæ) *quæ nihil minùs quàm inſtitutum probent, quæ Iudæis gratiam ex vi legis conceſſam non fuiſſe, ad iuſtitiam conſequendam & exercendam inſinuent ; ſed aliunde ſufficienter datam ad futuri mediatoris fidem, per quam iuſtificari poſſent, concipiendam & profitendam non excludant.*

Hanc ſolutionem ſi plauſus ſequatur & confuſus circumſtantium clamor, bene habet, viciſti, aut certè non victus es : at ſi maturo iudicio ab eruditis expendatur, nil inanius, nil abſurdius confingi potuiſſe patebit. Datam legem aſſerit S. Thomas vt hominem ſuæ infirmitatis admoneret ; quia vires ipſi ad ea quæ imperabat præſtanda non dabat. At ſi vires aliunde homini ſuppetebant, quo pacto hominem admonuiſſet infirmitatis ſuæ ? Nonne robur potiùs eius ac potentiam oſtendiſſet ? An hominis imbecillitatem probet baculus arundineus quo niti non poſſit, ſi alium ad manum ſcipionem habeat quo nitatur ? An hominem imbecillum aliquò perueníre non poſſe probabis, curtum ipſi ſine equis offerendo ; ſi ille quocumque modo equos habeat quibus currui iunctis ad eum locum peruehi poſſit ? Abſurda hæc & ridicula ſentis ? Intellige ergo quàm ſit abſurdum, legem datam eſſe vt admoneret hominem infirmitatis, quia ex ſe non conferebat gratiam, ſi hominibus ſub lege conſtitutis gratia aliunde ſemper præſto fuit, nempe ex meritis Chriſti. Quaſi verò hoc infirmiores fuerint, quòd non à lege & à ſeruo, ſed ab Euangelio & à Domino gratiam acceperint. Quocumque modo habeas gratiam, perinde firmus es ſi eandem habes : à quo illam habeas & quomodò, nihil ad firmitatem vel infirmitatem intereſt. Diſcernis tu quidem gratiæ accipiendæ modum in ſtatu veteris & nouæ legis ; ſed hominum in vtroque ſtatu vires non diſcernis. Quibus enim eamdem attribuis gratiam, parem quoque potentiam concedas neceſſe eſt.

Quid quòd in ſtatu veteris legis hominem *ſibi relictum* aſſerit S. Thomas ? An tu hominem qui gratiâ ſufficienti ſit inſtructus ſibi relictum dices ? Quid quòd ideò legem datam fuiſſe dicit, *vt homo infirmitatem ſuam experiretur, inueniens ſe ſine gratiâ peccatum vitare non poſſe* Sed quomodò experiretur infirmitatem ſuam, ſi ſemper affuit vnde firmus eſſet ? Quomodò inueniret ſe ſine gratiâ peccatum non poſſe vitare, ſi ſemper ei affuit gratia per quam peccatum vitare poſſet ? Quid quod 1. 2. q. 98. a. 1. *legem ex Apoſtolo occidiſſe* dicit *non quidem effectiuè, ſed occaſionaliter ex ſuâ imperfectione, in quantum ſcilicet gratiam non conferebat per quam homines implere poſſent quod mandabat, vel vitare quod vetabat ?* At ſi ſemper hominibus licet aliunde quàm ex lege affuit gratia, per quam implere poſſent quod lex mandabat, vel vitare quod vetabat, quomodò lex illos occidit, quandoquidem neminem occidit niſi quos gratia non adjuuat ? At ſi tibi credimus, neminem vmquam gratia non adjuuit.

Digitized by Google

XX.

NICOLAI.

QVòd ſaluos omnes fieri Deus velit non voluntate ſigni ſolùm, ſed voluntate beneplaciti, nihil in S. Thomæ ſenſu manifeſtius, nihil in verbis expreſſius; non eâ quidem quam conſequentem vocat, & quæ ſingulas rei circumſtantias præſupponit, ſed eâ quam appellat antecedentem, & quam cum voluntate ſigni parum cautè confundunt, qui non attendunt quid loquantur.

CONFVTATIO.

MVltipliciter erras; multipliciter S. Thomæ, & eius ſcholæ injurius es. Si Deus omnes & ſingulos homines ſaluos fieri vult voluntate beneplaciti; igitur ex te voluntas beneplaciti non ſemper impletur. Id vide quàm conſentiat S. Thomæ qui 1. parte q. 19. a. 6. apertè dicit, quòd *quicquid Deus ſimpliciter vult, fit; licet illud quod antecedenter vult, non fiat.* At verò art. 11. dicit voluntatem beneplaciti eam eſſe quâ Deus vult aliquid ſimpliciter. *Diſtinguitur*, inquit, *in Deo voluntas ſigni, à voluntate ſimpliciter, ſiue beneplaciti.* Vide quàm conſentiat Aluari qui diſp. 33. disertè negat Deum velle voluntate beneplaciti vt omnes ſaluentur, adeòque grauiter caſtigat eorum temeritatem qui Auguſtinum Apoſtoli verba de ſolis electis interpretantem reijcere auſi ſunt. *Illorum*, inquit, *argumenta nedum non conuincunt, ſed nec probabiliter ſuadent, tres haſce Auguſtini interpretationes non eſſe admittendas. Nam S. Thomas, & alij plures Doctores eas admittunt; & in materiâ de gratiâ & prædeſtinatione, circa quam Summi Pontifices hanc huius viri ſanctiſſimi doctrinam receperunt, vt diſp. 5. oſtenſum eſt, nullus debet ab eâ diſcedere. Sed ex eorum argumentorum ſolutione non obſcurè patebit, quàm ſine cauſâ S. Auguſtinum impugnent. Et prætereà id conſtare poteſt; nam* VOLVNTAS BENEPLACITI DEI SEMPER IMPLETVR, *vt communiter docent Theologi, præſertim S. Thomas 1. p. q. 19. a. 6. Caiet. ſup. 1. Ep. ad Timoth. Scotus in 1. diſt. 46. q. vni. ad 1. Bonau. ead. diſt. a. 1. q. 1. Sed non omnes ſaluantur. Ergo* DEVS NON VVLT VOLVNTATE BENEPLACITI VT OMNES SALVENTVR. *Ac per conſequens explicationes illæ S. Auguſtini & S. Thomæ*, quibus ad omnes & ſolos electos verba Apoſtoli referunt, *neceſſariò ſunt admittendæ.* Quâ ergo temeritate ſcribere audes, *nihil eſſe in S. Thomæ ſenſu manifeſtius, nihil in verbis expreſſius, quàm Deum velle voluntate beneplaciti vt omnes ſaluentur?* cùm contrà ſentiant tam diligentes ex tuo ordine S. Thomæ diſcipuli, non ſolùm manifeſtæ Doctoris Angelici doctrinæ, ſed & communi Theologorum ſententiæ aduerſari, qui non fateatur, *Deum non velle voluntate beneplaciti vt omnes ſaluentur.*

Voluntatem conſequentem rectè explicas, dummodò inter illas circumſtantias, quas attendit Deus, non numeres propriorum cuiuſque perſonæ meritorum præuiſionem. Sed tu numquam tibi exitus præcludes, quibus ad ſodales tuos Moliniſtas transfugere poſſis.

Digitized by Google

Vtrum verò voluntas antecedens ad voluntatem ſigni reuocanda ſit, nihil hoc loco diſputo. Obiter tamen monebo, confidentiùs te loqui de præſtantiſſimis ſcholæ tuæ doctoribus qui ita ſenſerunt. Voluntatem enim antecedentem in Deo formaliter eſſe negat Bannes, negat Zumel ab Aluare citati. Imò ipſe Aluarez qui voluntatem antecedentem in Deo ponit formaliter, illam tamen voluntatem ſigni dicit eſſe diſp.34. n.5. *Reſpondetur*, inquit, *Deum voluntate antecedente, quæ eſt voluntas ſigni, ſeu voluntas ſecundùm quid, velle vt omnes vniuerſaliter obſeruent præcepta eius.* Vide ergo ne tu potiùs quàm illi *incautè ſentias, & non attendas quid loquaris.*

Sed ſiue in Deo formaliter, ſiue tantùm eminenter ſit voluntas antecedens, hoc primùm contendo non eſſe voluntatem beneplaciti, eo ſenſu quo voluntas beneplaciti intelligitur à S. Thomâ. Nam diſertè S. Thomas negat *ea quæ antecedenter volumus, nos ſimpliciter velle, ſed tantùm ſecundùm quid*; & diſertè dicit *magis poſſe velleitatem dici, quàm abſolutam voluntatem.* At verò voluntatem beneplaciti, dicit eſſe voluntatem ſimpliciter, voluntatem propriè dictam, quæ velleitati, & voluntati ſecundùm quid, qualis eſt voluntas antecedens, minimè congruunt. Ergo vt voluntas antecedens includatur in voluntate beneplaciti, latiùs vſurpanda eſt vox illa, quàm à S. Thoma ſit vſurpata. Id ſi feceris, de verbis non litigabo tecum; iis S. Thomam vſum eſſe ſemper negabo.

2. Loco illud planum eſſe apud S. Thomam arbitror, ex voluntate antecedenti nullam gratiæ præparationem deriuati. Nam gratia non datur niſi circumſpectis circumſtantiis, quod abhorret à voluntate antecedenti; vt tu ipſe fateris. Id ipſum probant exempla voluntatis antecedentis à S. Thoma prolata. Similem enim eam dicit voluntati iudicis de ſalute latronis in quantum homo eſt. At iſta voluntas iudicis nullam præparationem mediorum inuoluit, quibus latro morti eximatur.

3. Notari debet ipſos Thomiſtas, qui voluntatem antecedentem in Deo formaliter reponunt, & actum conditionatum eſſe volunt, illam ex duarum tantùm conditionum alterutrâ ſuſpendere. Prima, quæ placet Aluari, eiuſmodi eſt: *Vellem ſalutem omnium, niſi ex hoc impediretur pulchritudo vniuerſi, & bonum vniuerſale iuſtitiæ & miſericordiæ:* Secunda, quæ magis ad mentem Auguſtini, talis eſt ex ipſo Petauio Theolog. Dogm. to.1. l.9. c.7. *Vellem omnes ſaluare, niſi eos primi parentis culpa odioſos feciſſet.* Vtrique verò tam Auguſtiniani, quàm Thomiſtæ hanc conditionem tanquam Pelagianam explodunt: Vellem omnes ſaluare, ſi modò ipſi velint: *Multi*, inquit Aug. l.4. in Iul. c.8. *ſalui non fiunt; non quia ipſi nolunt, ſed quia ipſe non vult. Ergo*, inquit Aluarez diſp.34. n.5. *conditio quæ includitur in voluntate antecedente, non eſt iſta: Si ipſi voluerint, & per eos non ſteterit.* Hęc ſi ſentis, nobiſcum ſentis: ſi non ſentis, cum Moliniſtis.

XXI.

NICOLAI.

QVod pro omnibus quoque ita paſſus dicatur Chriſtus, vt non pro generibus ſingulorum dumtaxat, ſed aliquo modo pro ſingulis generum intelligi

Digitized by Google

intelligi debeat. Nihil rurſum notius inter placita S. Thomæ ; etſi non quoad efficientiam redemptionis, quia pereunt multi : Sed quoad ſufficientiam intentionis, quia pati voluit ne perirent.

CONFVTATIO.

NEmo ambigit ſæpius dictum à S. Thoma, *Chriſtum pro omnibus ſufficienter mortuum eſſe : ſed pro multis tantùm, efficienter.* De illorum verborum ſenſu diſputatio eſt, de quo quid exiſtimes, vellem clariùs oſtendiſſes. Ac primùm quidem quid per illud *efficienter* apud S. Thomam intelligi debeat, non ſatis explicas. *Etſi*, inquis, *non quoad efficientiam redemptionis, quia pereunt multi.* Verum id quidem. Qui enim dici poſſet, omnes omnino efficienter à Chriſto redemptos, cùm tam multi pereant, & à redemptione ſint alieni ? Sed plus aliquid per illam vocem indicat S. Thomas, quod à te diſſimulari non debuit: non enim ſolùm ab effectu & euentu repeti debet quod ait, Chriſtum non eſſe pro omnibus efficaciter mortuum ; ſed quia Chriſtus quoſdam tantùm (eos ſcilicet quos ſæpe in Euangelio teſtatur ſibi à Patre datos vt non perirent) efficaciter voluit per mortem ſuam ab æternâ morte redimere, & ea ipſis ſuo ſanguine *beneficia* comparate, *quibus certiſſimè liberantur quicumque liberantur.* Eam eſſe vim huius vocis *efficienter* vel *efficaciter* apud S. Thomam ſi tu neges, & ad Molniſtarum ſenſum id detorqueas, qui eatenus tantùm Chriſtum pro omnibus efficaciter mortuum eſſe negant, quia non omnes reipsâ & effectiuè per mortem Chriſti ſaluantur, etſi neceſſaria ad ſalutem interioris gratiæ præſidia omnibus prorſus hominibus per mortem Chriſti ita conferantur, vt ſaluentur qui iis vti voluerint, non ſaluentur qui noluerint : ſi tu, inquam, id ſentias, non ſolùm tibi Auguſtiniani impugnandi ſunt ; ſed omnes planè ſcholæ Thomiſticæ Doctores, quos in hac parte non minùs infenſos aduerſarios habebis, quàm Auguſtini diſcipulos.

Alterum huius diuiſionis membrum nihilo liquidiùs explicas. *Chriſtus*, inquis, *ex S. Thoma pro omnibus paſſus eſt quoad ſufficientiam intentionis, quia pati voluit ne perirent.* Sed dic ſodes, quænam ſit illa *intentio* ſecundùm quam Chriſtus pati voluit ne vlli homines perirent. Duplex enim ex S. Thoma voluntas eſt. Alia quam naturalem appellat, quâ non ſimpliciter volumus, ſed ſecundum quid ; ideóque velleitas potiùs quàm voluntas dicenda eſt. Alia voluntas abſoluta & rationis, quâ abſolutè & ſimpliciter volumus : vnde cùm ſimpliciter dicimur aliquid velle, de eâ voluntate id intelligendum. Ex te igitur quæro, quam voluntatem intelligas, cùm dicis Chriſtum pati voluiſſe ne vlli homines perirent : ſi priorem, quæ non ſimpliciter voluntas eſt, ſed ſecundum quid, & quæ velleitas potiùs quàm voluntas, nemo hîc à te diſſentit. Quis enim inficietur, Chriſtum ſic affectum fuiſſe, vt omnium hominum ſalutem vellet, ſi ita Patri videretur ? Si autem abſolutam, & ſecundùm quam ſimpliciter & abſolutè dicimur velle (vt tu etiam ſimpliciter & abſolutè dicis, Chriſtum pati voluiſſe ne vlli homines perirent) vide quàm turpiter S. Thomæ imponas. Non negabis, opinor, eamdem fuiſſe Chriſti voluntatem circa ſalutem hominum, cùm pro

Digitized by Google

illorum ſalute orauit, & cùm pro illorum ſalute paſſus eſt. Imò verò magis in *oratione* voluntas oſtenditur, quàm *in paſſione*, cùm ea ſit ipſius orationis natura ex S. Thoma, *quòd ſit interpretatiua voluntatis humanæ.* Nihil autem certius apud Doctorem Angelicum, quàm Chriſtum, cùm pro hominum ſalute orauit, non voluiſſe (de voluntate ſimpliciter & abſolutè ſumptâ hîc loquor) vt per ſuam orationem omnes omnino ſaluarentur. Eadem igitur *paſſionis* ratio. Sed audiamus S. Thomam 3. part. qu. 21. art. 4. in quo probat orationem Chriſti ſemper fuiſſe exauditam. *Oratio eſt*, inquit, *qu dam modò interpretatiua voluntatis humanæ. Tunc ergo alicuius orantis exauditur oratio, quando eius voluntas adimpletur. Voluntas autem ſimpliciter hominis, eſt rationis voluntas: hoc enim abſolutè volumus, quòd ſecundùm deliberatam rationem volumus. Illud autem quod volumus ſecundùm motum ſenſualitatis, vel etiam ſecundùm motum voluntatis ſimplicis, quæ conſideratur vt natura; non ſimpliciter volumus, ſed ſecundùm quid, ſcilicet ſi aliud non obſiſtat, quod per deliberationem rationis inuenitur. Vnde talis voluntas magis eſt dicenda velleitas, quàm abſoluta voluntas: quia ſcilicet homo hoc vellet, ſi aliud non obſiſteret. Secundùm autem voluntatem rationis Chriſtus nihil aliud voluit, niſi quod ſciuit Deum velle. Et ideò omnis abſoluta voluntas Chriſti, etiam humana, fuit impleta; quia fuit Deo conformis: & per conſequens omnis eius oratio fuit exaudita.*

Iam ſatis patet Chriſtum non voluiſſe, ſiue cùm orauit, ſiue cùm paſſus eſt, voluntate rationis & ſimpliciter dictâ, vt omnes omnino ſaluarentur; alioquin nullus ſalutis exſors eſſet, cùm ea Chtiſti voluntas ex S. Thoma ſemper impleta fuerit. Verùm id magis patebit ex eorum argumentorum ſolutione, quæ ſibi obijcit S. Doctor, vbi diſertè docet, Chriſtum pro ſolis prædeſtinatis oraſſe vt per ipſum vitam conſequerentur æternam.

Primùm enim ſibi obijcit, Chriſtum petiiſſe à ſe remoueri calicem paſſionis, qui tamen ab eo tranſlatus non fuit. Sed reſpondet, *quòd Chriſtus hoc petiit quaſi homo naturali voluntate mortem recuſans; & ideò non eſſe factum quod petiit: quia ratio quæ petitionem propoſuit,* NOLEBAT *vt hoc impleretur; ſed ad inſtructionem noſtram volebat demonſtrare nobis ſuam voluntatem naturalem, & motum ſenſualitatis, quem ſicut homo habebat.*

Deinde ſibi opponit quod magis ad rem facit, *Chriſtum oraſſe vt peccatum crucifixoribus ſuis ignoſceretur; neque tamen omnibus peccatum illud fuiſſe dimiſſum. Itémque Chriſtum oraſſe pro his qui erant in ipſum credituri, vt omnes in eo vnum eſſent, & vt peruenirent ad hoc quòd eſſent cum ipſo* in gloria cœleſti: *neque tamen omnes ad hoc peruenire. Non ergo omnem Chriſti orationem fuiſſe exauditam.*

Quid verò ad hæc Sanctus Doctor? An Chriſtum oraſſe quidem pro omnibus crucifixoribus, ſed per multos ſtetiſſe quominus peccatum ſibi dimitteretur: oraſſe pro omnium ſalute qui erant credituri, ſed per multos ſtare quominus ſaluentur? Id profectò reſpondere debuit, ſi exiſtimaſſet, quod eum ſenſiſſe videri vis, abſolutè & ſimpliciter loquendo *Chriſtum pati voluiſſe*, ac proinde, quod minus eſt, oraſſe *ne vlli hominum perirent.* Quia verò ab illâ Moliniſticâ opinione quam tu illi affingis, omnino alienus fuit, ideò illam breuiter his verbis elidit. *Dicendum*, inquit, *quòd Dominus non orauit pro omnibus crucifixoribus, neque etiam pro omnibus qui erant credituri*

in eum; ſed pro his ſolùm qui erant prædeſtinati, vt per ipſum vitam conſequerentur æternam.

Vides igitur quale ſit illud quod pro magno venditas, Chriſtum ex S. Thoma pro omnibus eſſe paſſum *quoad ſufficientiam intentionis, quia pati voluit ne perirent.* Non enim id de abſolutâ, propriâ, rationali, deliberatâ, & ſimpliciter dictâ voluntate intelligere potes ſine manifeſtâ in S. Thomam calumniâ; cùm apertè doceat, abſolutè & ſimpliciter loquendo, Chriſtum *non voluiſſe, vt alij quàm prædeſtinati vitam per ipſum conſequerentur æternam*, etſi voluerit vt aliis quàm prædeſtinatis gratia conferretur. Ad aliam ergo voluntatem, quæ non tam voluntas eſt quàm *velleitas*, confugias oportet. Illa verò ex S. Thoma non ſufficit vt ſimpliciter dicatur Chriſtum aliquid voluiſſe. Præterea certiſſimum eſt, quæ in ſingulos homines ex morte Chriſti beneficia profluxerunt, non ex illâ *velleitate*, quæ res in particulari non reſpicit, ſed ex abſolutâ & ſimpliciter dictâ voluntate fluxiſſe: Quid ergo tibi prodeſſe poteſt illa *velleitas*, niſi ad illos homines quibus gratificati voluiſti inanibus verbis ludificandos, qui cùm te aſſerentem audiunt *Chriſtum pati voluiſſe ne vlli homines perirent*, numquam in animum inducunt ſuum id de aliquâ tantùm *velleitate* eſſe intelligendum, ſed de propriè dictâ voluntate, quâ Chriſtus voluerit omnibus & ſingulis hominibus vera & interiora per mortem ſuam gratiæ beneficia præſtari, quibus ad ſalutem perducantur qui voluerint, non perducantur qui noluerint; quod exploſum eſt à Synodo Tridentinâ, quæ ita *pro omnibus Chriſtum eſſe mortuum* cum Paulo teſtatur, vt *tamen non omnes mortis eius beneficium recipere ſanciat.*

XXII.

NICOLAI.

RECtiùs gratuita illorum electio contra Molinianos aſſeritur; quia magis conſentaneum rationi.

CONFVTATIO.

ITane rationi tantum? Non igitur Scripturæ, non Patribus, non vniuerſæ Eccleſiæ, & præſertim Romanæ traditioni, cuius tanta eſt in hoc doctrinæ capite conſenſio, vt Cardinalis Bellarminus pronuntiare non vereatur, gratuitæ prędeſtinationis ſententiam, non quorumuis doctorum opinionem, ſed fidem Eccleſiæ Catholicæ dici debere? Hoccine gratuitam prędeſtinationem defendere eſt, an prodere? Hoccine munire eſt, an exarmare? Rationi tantùm magis conſentaneam gratuitam prędeſtinationem dicis: ſed Apoſtolus illam ſupra rationem agnoſcit; aliàs numquam exclamaſſet in illius myſterij contemplatione: *O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei!* Ita etiam in veritate aſſerendâ falſum dicis, & turpiter etiam cum rectè ſentis præuaricaris.

Digitized by Google

XXIII. NICOLAI.

Veriùs poſitiua iſtorum rejectio, vel damnatio poſitiua, peccatis aſcribitur, contra Ianſenianos.

CONFVTATIO.

Quâ fide, quâ audaciâ verſeris in hâc totâ controuerſiâ, hinc maximè perſpici poteſt. In re enim omnibus notâ aduerſario tuo falſum crimen objicere non dubitas, nec vllius Lectoris oculos & conſcientiam reformidas. Duplex reprobatio apud Theologos; poſitiua, & negatiua. Negatiua nihil aliud dicit quàm prædeſtinationis negationem, ſiue non prædeſtinari. Poſitiua dupliciter accipitur: 1. Negatiuè, non ex parte Dei, quo ſenſu poſitiua eſt (vt optimè explicat Ieſuita Tiphanius in lib. de Ordine c.52.) ſed ex parte objecti: & ſic ſignificat actum Dei, quo quoſdam non adiuuare, non diſcernere à maſsâ perditionis decernit. 2. Poſitiuè ex parte objecti; & ſignificat actum Dei quo quoſdam ad certum ſupplicium deſtinat.

His ita conſtitutis in cauſâ reprobationis aſſignandâ variant Theologi. Plerique Thomiſtæ, in quibus Eſtius, & multi alij apud ipſum, & Ieſuita Tiphanius, ita ſentiunt, reprobationem etiam poſitiuam ex parte Dei, non autem ex parte objecti, id eſt eam quâ Deus quoſdam non adiuuare efficaciter decernit, ex nullâ fieri peccati vel originalis vel actualis præuiſione. Contrà verò reprobationem poſitiuam non niſi ex prçuiſione peccati originalis fieri, certam eſſe in Auguſtino doctrinam contendit Ianſenius: ſed per reprobationem illam poſitiuam, intelligit eam quæ ex parte Dei poſitiua eſt, quòd verum actum diuinæ voluntatis includat; etſi ex parte objecti tantùm negatiua ſit; & nihil aliud dicat niſi voluntatem non adjuuandi, non liberandi, non ſeruandi. Sic ille luculentiſſimè ſuam mentem explicat tom. 3. l. 1. c. 2. *Porro*, inquit, *illa poſitiua reprobatio non ſic intelligenda eſt, quaſi Deus hoc ipſo quo quoſdam liberandos ad æternam vitam eligit, cæteros poſitiuè ad pœnas omnes ſenſus quas in inferno reipſâ pro peccatis omnibus paſſuri ſunt, reprobando damnauerit. Hoc enim decretum ſine dubio poſterius eſt & omnium futurorum peccatorum, ipſiuſque mortis præſupponit præſcientiam: ſed ita potiùs vt hoc ipſo cæteros præteritos poſitiuè voluerit excludere dumtaxat ab æternâ vitâ quæ eſt in regno ſuo; ſeu quod idem eſt, poſitiuè noluerit eos à toto ſtatu perditionis, in quo eos iacere videt, hoc eſt finaliter à perditione liberare.* Hunc verò non dubium eſſe Auguſtini ſenſum ac mentem agnoſcit & latè probat infenſiſſimus Ianſenij hoſtis Ieſuita Petauius Theol. dogm. tom. 1. l. 9. c. 9.

Reprobationem autem poſitiuam quæ certi ſupplicij deſtinationem includit, non niſi ex peccatorum actualium prçuiſione in adultis fieri integro capite docet Ianſenius. Sic ergo infelix es etiam in confingendis calumniis, vt ea crimina & probra quæ in aduerſarium tuum congeris, in ipſo non hæreant, at in familiam tuam tota redundent. Multi enim ex illâ verè ſentiunt,

ſentiunt, reprobationem poſitiuam quâ homines excluduntur à regno cœlorum, ex nullâ fieri actualis vel originalis peccati præuiſione, quod tu illum ſenſiſſe falsò criminaris.

XXIV.

NICOLAI.

PEccata ex defectu gratiæ excuſare quis non audeat, vel non poſſit, ſi committuntur, quia Deus homini per ſe deeſt: âdeóque neceſſariò committuntur.

CONFVTATIO.

GRatiæ defectus neminem excuſat à peccato; quia quòd deficiat, ex peccato eſt. Excuſaſſet quidem, ſi homini innocenti defuiſſet. Audi quid ſentiat Aug. l. de Corrept. & Gratia c. 12. *Si hoc adiutorium vel Angelo vel homini, cùm primùm facti ſunt, defuiſſet, quoniam non talis natura facta erat, vt ſine diuino adjutorio poſſet manere ſi vellet, non vtique ſuâ culpâ cecidiſſent. Adjutorium quippe defuiſſet ſine quo manere non poſſent. Nunc autem quibus deeſt tale adjutorium, iam pœna peccati eſt. Quibus autem datur, ſecundùm gratiam datur, non ſecundùm debitum.* Hanc item doctrinam ſæpiùs ex Auguſtino refert & probat S. Thomas. Qui verò in ſtatu naturæ corruptæ defectu gratiæ quemquam à peccato excuſari poſſe dixerit, à graui errore excuſari non poteſt. Sic enim debitam dicit gratiam, & ideò deſtruit. *Gratia enim*, vt ait Auguſt. de Pec. Origin. c. 24. *non erit gratia vllo modo, niſi fuerit gratuita omni modo.* Sic omnium ſcelerum veniam & excuſationem infidelibus indulget, quos omni gratiâ caruiſſe certiſſimum eſt.

Nec tamen inde conſequens eſt, quod tu male colligis, Deum homini per ſe deeſſe. *Quod enim homines gratiâ non adjuuentur, in ipſis cauſa eſt, non in Deo*; vt ait Aug. l. 2. de pec. mer. 17. Ignorare tamen non debuiſti vulgatem hanc ſcholæ tuæ doctrinam eſſe, Deum Angelis & primo homini gratiam efficacem ad vitandum peccatum neceſſariam ſine vllo merito denegaſſe. Ergo cum illis Thomiſtis ſi volueris certa: nobis ea quæ non ſentimus, obijcere deſine.

Nec minùs illud vitiosè concludis, ſi peccata ex defectu gratiæ committuntur, neceſſariò committi. Semper enim ab omnibus peccatis etiam deficiente gratiâ abeſt neceſſitas coactionis, abeſt neceſſitas naturalis, abeſt ea neceſſitas quâ voluntas ad certum peccatum determinatur; remanet ſolùm peccandi in genere neceſſitas, ſed tantùm infallibilitatis. Hanc ſi tu horreas aut neges, quanto in errore verſeris admonebit Auguſtinus lib. 1. Op. vltimi in Iul. his verbis. *Erras grauiter ſi nullam neceſſitatem putas eſſe peccandi, vel eam non intelligis illius peccati eſſe pœnam, quod nullâ neceſſitate commiſſum eſt.*

XXV.

NICOLAI.

QVid ad meritum vel demeritum nihil obeſſe neceſſitatem putas, modò coactionem excluſeris.

CONFVTATIO.

QVam neceſſitatem? Si naturæ, vel coactionis, quis hoc putat? Si neceſſitatem infallibilitatis, quis Thomiſta non putat? cùm gratiam efficacem infallibiliter flectere voluntatem, omnes ad vnum exiſtiment. Si tu aliud genus neceſſitatis noſti, cedo illud.

XXVI.

NICOLAI.

NEceſſitas igitur gratiæ tanta eſt, vt ſine illâ nihil boni meritorij ad ſalutem æternam pertinentis agatur, nihil omnino agi poſſit. Non talis illa tamen vt vel bene agendi neceſſitatem vllam cùm adeſt ferat, vel peccandi neceſſitatem vllam inferat cùm non adeſt: nempe quia liberam voluntatem relinquit cùm præſens eſt; negligentem arguit, cùm eſt abſens, vt & voluntas poſſit non operari cùm eam habet, & impetrare poſſit cum eam non habet; quia Deus petentem non repellit.

CONFVTATIO.

MVlta hîc animaduertenda, multa reprehendenda. Primum eſt, eam propoſitionem quam tu in Cenſorio ſuffragio hæreſeos damnaſti, hîc à te defendi etiam durioribus verbis expreſſam, quàm ab autore Epiſtolæ vel expreſſa vel defenſa ſit. Ille enim ſolùm dixit poſt Auguſtinum & Chryſoſtomum, iuſtis gratiam ſine quâ nihil fieri poteſt, aliquando deeſſe. Sed illud verbum *nihil* ita interpretabatur, vt negaret omnem ſe potentiam & omnes actus hâc voce comprehendiſſe. At tu qui propoſitionem illam Auguſtinianam tam acerbis notis inuſſiſti, eamdem in theſim tuam, quaſi tuì oblitus, inſeris. Eam enim gratiam ſine qua vt ais nihil boni ad ſalutem pertinentis agitur, nihil omnino agi poteſt, quibuſdam deeſſe dicis, quod multò durius, & ad malam interpretationem propenſius.

Secundum eſt, ſi verba tua ſpectentur, Semipelagianum errorem in iis apertè contineri. Hominem enim *eâ gratiâ ſine quâ nihil boni ad ſalutem pertinentis agitur, nihil omnino agi poteſt*, id eſt ex tuâ mente & ſufficiente & efficaci deſtitutum, poſſe tamen impetrare oratione gratiam ſtatuis; & ſic gratiam ad orandum neceſſariam non agnoſcis, quod Semipelagianum eſſe nullus dubitat. Ita te ſentire non auſim dicere: id verba tua ſignificare fidenter affirmo.

Tertium eſt, vix vllum dubitandi locum ſupereſſe, quin gratiam efficacem ad omnia pietatis opera neceſſariam non arbitretis. Nam ſi ita ſentires id certè apertè profeſſus eſſes in eâ concluſione vbi de neceſſitate gratiæ agitur, præſertim cùm doctrinam Thomiſtarum explicare inſtituiſſes, cuius præcipuum caput caſu, non conſulto à te omiſſum, nemini veriſimile fiet. Ita ſenſus animi tui, non modò verba ſed tuum quoque ſilentium prodit. Quid enim cauſæ afferes cur in ea Theſi quâ Thomiſtarum doctrinam complecti voluiſti, nullum dogma ex ſequentibus expreſſeris.

1. Gratiam efficacem conſenſum infallibiliter operantem, ad omnia pie-

tatis opera, & ad ipſam etiam orationem neceſſariam eſſe.

2. Sufficientem gratiam non omnibus modis ſufficientem eſſe, ſiue non compleƈti omnia ad agendum neceſſaria.

3. Gratiæ ſufficienti neminem vmquam ſine efficacis auxilio conſenſiſſe; neminem cum efficacis auxilio non conſenſiſſe.

4. Cur vni potiùs quàm alteri gratia efficax detur, ex inſcrutabilibus Dei iudiciis pendere.

5. Eam gratiam quæ conſenſum non infallibiliter elicit, ſed ſine alio auxilio modò efficax eſt, modò inefficax, Pelagianam & Semipelagianam eſſe.

6. Mandata Dei non eſſe ſemper poſſibilia poſſibilitate Molinianâ, quæ complectitur omnia neceſſaria ad agendum, ſed aliâ poſſibilitate cui deeſt aliquando neceſſarium aliquid ad agendum, quod Deus alij dat, alij non dat, pro ſuæ voluntaris liberrimo nutu.

Hæc fatere, nec vlla ſupererit tibi cum Auguſtinianis pugnandi cauſa. Nam illam reliquam de gratiâ actuali controuerſiam tibi ipſe præcidiſti, cùm in Cenſorio ſuffragio dixeris eorum opinionem qui ſolius gratiæ habitualis ope certos actus aſſerunt, non modò poſſe fieri, ſed & re ipsâ interdum fieri, in fide eſſe penitus innoxiam. Nam ſi ex te gratiæ tum ſufficientis tum efficacis poteſtas gratiæ habituali tribui poteſt, cur illud ægrè feras ſufficientis tantùm vim illi concedi, quod S. Thomæ placitis omnino conſentaneum eſſe alibi demonſtrabitur.

CONCLVSIO.

LOngè plura potueram ex Ioannis Nicolaï Theſibus excerpere, ad Molinianum eius animum, Molinianos illius ſenſus reuincendos. Sed hæc lectoribus ad ſpecimen ſatis erunt; vtinam ipſi ad emendationem. Auguſtini enim diſcipulis nihil in votis magis fuerit, quàm ſanctiſſimi Ordinis non modò vniuerſum corpus, quod ſemper fecerunt & faciunt, ſed ſingula etiam membra pari obſeruantiâ complecti; nec vllum ipſis vel præter ſpem magis, vel præter voluntatem certamen accidit, quàm illud in quo cum Ioanne Nicolaï ipſos crudeliſſimè laceſſente confligere coguntur. In hâc tamen acerbiſſimâ pugnæ conditione illud ſolatio eſt, quòd vt aduersùs illius familiæ degenerem filium, ita pro totius familiæ gloriâ certant. Nullius enim magis intereſt, quàm Dominicanorum Ordinis illatas diuinæ gratiæ & S.Thomæ iniurias ipſorum violatori impunè non eſſe. Tradita iam olim huic Ordini diuinæ gratiæ defenſio; hæc ipſius hęreditas, hæc corona, quam diſſipari, quam abijci quis ipſo grauiùs ferre debeat? Non terræ illa, ſed patriæ ac cœli felicitas eſt, nullum in magno numero reperiri, qui à famaliæ ſuæ moribus inſtitutiſque deſciſsat. At cuiuſuis rectè inſtitutæ ſocietatis eſt non fouere ſuorum flagitia; omnéſque labes non in alienis modò, ſed in ſuis maximè coërcere. Quamobrem mihi Ioannis Nicolaï effugia erroreſque detegenti, gratulabuntur credo quibus ſui Ordinis gloria, quibus S.Thomæ doctrina, quibus Chriſtiana fides & veritas cordi eſt. Non potuit ille in Auguſtinum inſurgere, quin pariter in S.Thomam, in ſuæ familiæ

doctrinam inſurgeret. Non poteſt ab illius petitionibus Auguſtinus defendi, quin pariter S. Thomas, ac totus Dominicanorum Ordo defendatur. Conjuncta cauſa eſt, conjuncta injuria, conjuncta defenſio. Illa verò non neceſſaria ſolùm, ſed etiam expedita eſt. Nihil enim aliud opus eſt quàm aduerſarium latebras fugamque captantem in lucem apertumque campum educere. Hoc confecto, profligata cauſa eſt, & ad exitum perducta quæſtio. Hæc omnium gratiæ inimicorum ars fuit, ſenſus ſuos quibuſdam verborum ambagibus occultare. Hæc Pelagij, hæc Fauſti præſertim verſutia, ex quo Iſidorus de S. Fulgentio loquens; *Obnititur*, inquit, *eius* (Fauſti) *profundam deſtruere calliditatem*; Et ſcriptor vitæ S. Fulgentij: *Duobus*, inquit, *libris quos Fauſtus Galliarum ſubdolo ſermone compoſuit, fauens occultè Pelagianis, ſed Catholicus tamen videri volens, ne occultum ſerperet virus, ſeptem libris ipſe reſpondit, plus laborans exponere quàm conuincere, quia dubios eius ſermones exponere, hoc erat delirantis argumenta conuincere.*

Similis mihi cum Nicolaï conflictatio eſt, vt errores ſic artes Fauſti referente. Vnum hoc diſcrimen eſt, quòd nouus ille gratiæ aduerſarius, cùm animo vt apparet commotiore ſcripſerit, magis apertè ſe prodidit. Si quid tamen ille cauſæ ſuæ confidit, omiſſis illis cauillationibus in certamen prodeat, Moliniſmum ipſi falsò objectum conuincat, ſincerè ſe Thomiſtam doceat, Thomiſtas ab Auguſtinianis non fictis calumniis, ſed certo limite diſſociet. At ſi maledictis ſi fraudibus certare perrexerit, illi homini iam antè denuntio, non defuturos qui technas eius & aſtutias ſolerter aperiant, ferociam verò non molli brachio contundant.

APPENDIX.

APPENDIX,

SEV,

FRATRIS IOANNIS NICOLAI

CALVMNIARVM SPECIMEN

EX LIBELLO CVI TITVLVS,

CENSORIVM SVFFRAGIVM.

HVIC confutationi Theſium NICOLAI *breue ſpecimen addere viſum eſt earum calumniarum, quibus ſuffragium eius totum ſcatet. Specimen appello, quia fæcis illius & luti minima pars; tale tamen vt eo tota Cenſura nitatur, & cum eo tota corruat. Arnaldi propoſitionem, quâ Petro gratiam ſine quâ nihil poterat defuiſſe dixit, hæreticam, impiam, blaſphemam pronuntiat grauiſſimus & æquiſſimus Iudex* IOANNES NICOLAI. *Quamobrem? Quinque de cauſis.*

1. *Quia Autor Epiſtolæ Petrum præſumptione non peccaſſe dixit.*
2. *Quia Petro gratiam Dei ſpontaneo nutu & ſine vllâ ex parte Petri cauſâ ſubtractam ſentit.*
3. *Quia negat propter præſumptionem ſubtractam.*
4. *Quia impoſſibilia Dei mandata dicit eſſe.*
5. *Quia Petrum timore, ignaniâ, ſocordiâ cecidiſſe negat.*

At illæ quinque cauſæ totidem mendacia ſunt totidem calumnia, vt iam declarabo: Quid inde aliud ſequitur niſi mendaciis ſolùm & calumniis cenſuram niti.

CALVMNIA I.

IN PRÆSVMPTIONE PETRI NVLLVM AB ARNALDO peccatum, ne veniale quidem admitti.

NICOLAI, pag. 9.

„NICOLAI p. 9. Hæc illa tria quæ Chryſoſtomus ita in Petro repre-
„hendit vt ſubſequentis cauſam deſertionis hinc repetat ne Deo tri-

„ buatur, non Petro. Sed Arnaldus excuſat quoad poteſt, ne deſertio illa „ Petro tribuenda ſit, & non Deo. Excuſat autem quia τὰ ἐγκλήματα, quæ „ crimina latinè reddita ſunt, reddi mitiùs debuerunt, vt materia repre- „ henſionis eſſent quia feruentiores exceſſus erant, ſed PECCATA NON „ ESSENT quia ex charitate procedebant.]

CONFVTATIO.

„ IN præſumptione Petri peccatum & culpam licet tantùm venialem di- „ ſertis verbis agnouit Arnaldus in Apolog. 1. pag. 10. PECCASSE „ igitur aliquid Petrum quòd viribus ſuis nimiùm tribuerit, & ſe cæteris „ prætulerit cum Auguſtino & Chryſoſtomo non nego.] Item p. 9. Ne- „ que me fugit Chryſoſtomum tria etiam peccata Petro aſcribere; ſed „ TRIA PECCATA &c.]

CALVMNIA II.

DESERTIONIS CAVSAM EX ARNALDI SENtentiâ non Petro, ſed Deo adſcribendam.

NICOLAI. pag. 9.

„ NICOLAI p. 9. Sed Arnaldus (Petrum) excuſat quoad poteſt, ne „ deſertio illa Petro tribuenda ſit & non Deo. Item expendite quid „ Arnaldus ex Chryſoſtomo dicat; Deum intelligetis deſerentem quia vult. „ quicquid aliud velit Petrus &c. .... Exhibet ex Chryſoſtomo non frigi- „ dum nec negligentem, ideſt volentem & conantem, vt ex parte Dei ſtet „ quod ſic ab eo deſertus eſt.] Et ſupra. Cùm ei gratia nudè dicitur de- „ fuiſſe, non omnimoda tantùm & abſoluta defectio, ſed ſpontanea ex „ parte Dei abdicatio indicatur, quia iuuare planè nolit conantem licet „ & volentem; qui manifeſtus Ianſenij ſenſus eſt, expreſſus è Ianſenio „ per Arnaldum.]

CONFVTATIO.

„ DEſertionis cauſam in Apologetico diſertis verbis culpæ Petri ad- „ ſcripſit Arnaldus. pag. 17. Non negat Epiſtola quod autor Epiſto- „ læ lubentiſſimè agnoſcit, ideò Petro gratiam defuiſſe, quia de ſuis viri- „ bus nimiùm præſumpſerit.] Adeò verò non illam culpam in gratiæ de- „ fectum referunt Auguſtini diſcipuli, vt quòd gratia deſit, ſemper in homine „ cauſam eſſe velint. Didicerunt enim ex Auguſtino lib. 2. de Pecc. Merit. & „ remiſſ. c. 17. *quòd homines gratiâ non adiuuentur, in ipſis cauſam eſſe, non in Deo.* „ Nemini verò ex Auguſtino gratia deeſt, ſpontaneâ ex parte Dei abdicatio- ne. Numquam id docuit, numquam id ſenſit Arnaldus: ſentiunt tamen

quidam Thomiſtæ qui gratiam efficacem Angelis & primo homini defuiſſe ſine peccato tradunt, quia defuit in primo peccato.

CALVMNIA III.

NON PROPTER PRÆSVMPTIONEM PETRVM à Deo deſertum eſſe.

HOc modo ex omnibus locis Patrum quos Arnaldus protulit ſeſe expedit Nicolai quòd illi Patres deſertum Petrum ob præſumptionem dicant, Arnaldus non dicat. Hoc nomine criminatur Patrum loca ab Arnaldo cor-„ rupta, detruncata, quòd non ſemper mentionem præſumptionis addide-„ rit. Sic enim Nicolai p.17. Cur ergo hæc in Petro Arnaldus non expreſſit? „ Vt in vitium Petri, non in deſertionem ac defectum gratiæ Dei offenſa „ Petri refundatur. Niſi quòd ita paſſim ille credulis lectoribus abuti ſolet.] „ Et ſuprà. Ecce quæ vera cauſa Petro negationis fuerit non deſertio Dei, ſed „ præſumptio Petri, ob quam deſeri ex Auguſtini ſenſu dignus fuit.] Id varijs locis quaſi ab Arnaldo negatum inculcat.

CONFVTATIO.

PRopter præſumptionem Petrum à Deo derelictum expreſſis verbis docuit Arnaldus in loco ſuperiùs relato, & adhuc vberiùs ibidem, vbi cuiuſdam „ Doctoris reſponſioni his verbis occurrit.; RESPONDEBIT ille: Stat ſcio „ Petrum reuerâ à Deo derelictum tentationem ſuperare non potuiſſe. Ve-„ rùm id ei accidiſſe in præſumptionis ſuæ pœnam, vt ipſi à me laudati te-„ ſtantur Patres Fateor id quidem; ſed quid ad Epiſtolam? Contendit autor „ Epiſtolæ poſt Chryſoſtomum & Auguſtinum Petro gratiam ſine quâ nihil „ poſſumus, id eſt, ſine quâ tentationem ſuperare non poterat, defuiſſe. „ Quæritur an hæc propoſitio hæretica ſit, an vero orthodoxa. Quis verò ita „ mente captus eſt, vt non videat propoſitionis huius veritatem non infirmare, „ ſed contrà magis ſtatuere, qui non modò Petro gratiam defuiſſe agnoſcit, „ ſed quare defuerit exponit? Eò enim verius eſt & certius, illam Petro de-„ fuiſſe quò magis oſtenditur non ſine causâ illam ei defuiſſe; vt ſi quis mul-„ tos etiam baptizatos damnatum iri contenderet, nonne ineptiret prorſus „ qui hoc argueret erroris eò quòd baptizatus nullus damnandus ſit, niſi qui „ ob peccata damnari metuerit. Neque enim tum baptizatos multos dam-„ nari negaret, ſed cauſam cur damnarentur afferret.]

CALVMNIA IV.

PETRO IMPOSSIBILE FVISSE VT NON CAderet: nullam habuiſſe poteſtatem ad vitandum peccatum.

NICOLAI. Pag. 15.

„ NIcolai p.15. Cur ergo iſta ex Hilario tam faſtuosè inculcantur... „ niſi vt fingatur impoſſibile quod poſſibile fuit.] & p. 14. Alioqui cur

,, culpam trepidationis recolens amariſſimè fleuit, ſi vitare omnino non potuit.
,, An fleuit factum quod non facere impoſſibile illi fuit ... An flendam porro niſi quia
,, vitare illam impoſſibile non fuerit.] Quibus locis ita Arnaldum arguit quaſi diceret
Petro impoſſibile fuiſſe vt vitaret peccatum.

CONFVTATIO.

,, PEtro impoſſibile fuiſſe præceptum numquam dixit Arnaldus, ſed contrarium pla-
,, niſſimis verbis expreſſit 1. Apolog p 31. Non eâ tantùm ratione præcepta Dei iu-
,, ſto poſſibilia ſunt, qoia poteſt ea ſeruare ſi vult iuxta doctrinam S. Auguſtini, de eo
,, quòd in poteſtate noſtrâ eſſe dicitur; verùm etiam quia per ſpiritum gratiæ & chari-
,, tatis ſibi in iuſtificatione infuſum, veram & interiorem habet ad ea ſeruanda poten-
,, tiam, etſi ex doctrinâ SS. Patrum & Conciliorum vlteriùs indigeat eâ gratiâ quæ ad
,, ſingulos actus datur, ſiue efficaci illo Dei interiùs animam mouentis auxilio, ſine quo,
,, vt expreſsè ait S. Thomas mandata ſeruare, & in acceptâ iuſtitiâ perſeuerare non po-
,, teſt. Hinc fit vt de iuſto auxilio efficaci in aliquâ tentatione deſtituto rectè dicatur, &
,, potoiſſe eum illam tentationem ſuperare, & non potuiſſe. Potuit enim quantùm ad po-
,, tentiam illam quam gratia in iuſtificatione accepta cuiois iuſto ſuppeditat: non potuit
,, verò, quia non habuit ea omnia quibus indigebat, vt hæc potentia in actum ſuum exiret
,, ſicut loquuntur Theologi.] Hoc ſolùm igitur contendit Arnaldus, Phraſim illam Au-
guſtini & omoium Patrom quâ negant iuſtos interdum poſſe implere mandata, hoc ſenſu veram eſſe, quia deeſt multis gratia efficax ad implendum præceptum neceſſaria, vel quia deeſt illa poſſibilitas quæ ſemper cum effectu coniungitur, quâ reipsâ & actu impletur præceptum, quàmois iuſtis ſemper adſit alia poſſibilitas quâ vere poſſunt implere præcepta, quantùm ad ſufficientiam operatiuæ virtutis; etſi vlteriùs indigeant auxilio Dei mouentis ex S. Thoma.

CALVMNIA V.

PETRI CASVM EX INFIRMITATE, EX VITIO, ex timore non accidiſſe.

,, SIc hoc multis locis ſtudioſè aſtruit Nicolai quaſi neget Arnaldus, aut à quoquam
,, negetur. p. 14. An proinde cùm Petrus aſſeritur trepidationis culpam nec admo-
,, nitum potuiſſe vitare, indicatur impotentia Petri, non ignauia de quâ monitus erat;
,, aut non feciſſe reprehenditur, quod ei factu impoſſibile ſupponitur fuiſſe, non qoòd
,, ſatis puſillanimis fuit vt non faceret.] Item p. 15. Quid eſt, non potuiſti? An vt im-
,, poſſibile illi fuerit, quæ inepta exprobratio eſſet? An vt non vigilaris, quia tam ſegnis
,, & tam ſocors poſt ardorem tam vehementem oſtentatum euaſit.] Item p. 16. Quid in
,, Ioannem tract. 92. Non potuiſſe Petrum qoando ancillæ interrogatione perterritus
,, eſt, verum teſtimonium perhibere .... An ex eius defectu factum eſſe omnino quod
,, negauerit Petrus, non ex timore magno quo contra ſuam pollicitationem compulſus
,, eſt negare, vt ab Arnaldo prætermiſſum ſubiungit rurſus Auguſtinus.]

CONFVTATIO.

PEtrum timore, ignauiâ, ſocordiâ, puſillaminitate, vitio, culpâ ſuâ Chriſtum negaſſe omnes Catholici confitentur; hoc ab Arnaldo negatum velle, mera calumnia eſt. Non habuiſſe verò Petrum gratiam efficacem ad vincendum timorem, ad igoauiam ſuperandam, ad fugiendam peccatum neceſſariam, qui negat, Molinianus eſt, non Thomiſta & Auguſtinianus.

Hæc paoca de multis ex ſolo Ioannis Nicolaï Cenſorio ſuffragio decerpta ſunt, talia tamen vt illis totam cenſuram inuiti fateatur neceſſe ſit. His enim ſolùm quas retuli calomnijs Patrum doctrinam ab Arnaldi ſententiâ, veritatem à fictitio errore ſecernit. Sed iſta fortaſſe vberiùs ab aliis explicabuntur, inſigniſque eius in laudandis S. Thomæ teſtimonijs fraus & inſcitia ad oculum demonſtrabitur.

Digitized by Google